

Таццяна Дзюба
Сяргей Дзюба

Горад Зіма

Зборнік вершаў

Пераклад з украінскай

Мінск
«Колорград»
2018

УДК 821.161.2-1
ББК 84(4Укр)-5
Г67

Укладанне, пераклад з украінскай
лаўрэата Нацыянальнай літаратурнай прэміі Беларусі
Міхася Пазнякова

На вокладцы выкарыстана рэпрадукцыя карціны
Пітэра Брэйгеля «Паляўнічыя на снезе»

Горад Зіма : зборнік вершаў / укладанне, пераклад з украінскай Міхася Пазнякова. — Мінск : Колорград, 2018. — 148 с.
ISBN 978-985-596-004-2.

У кнігу ўвайшлі выбраныя вершы вядомых сучасных украінскіх паэтаў, лаўрэатаў многіх прэстыжных літаратурных прэмій Тацяны Дзюбы і Сяргея Дзюбы. Пераклады іх твораў зрабіў вядомы паэт і перакладчык лаўрэат многіх літаратурных прэмій Міхась Пазнякоў. Гэта — вершы смутку і любові, роздумаў і спадзяванняў, прыгожых памкненняў і хараства. У кожнага аўтара — свой адметны паэтычны голас. Іх яднае не толькі жыццёвая дарога, але і глыбокі мастакоўскі талент, знітанасць з хуткаплынным часам.

УДК 821.161.2-1
ББК 84(4Укр)-5

ISBN 978-985-596-004-2

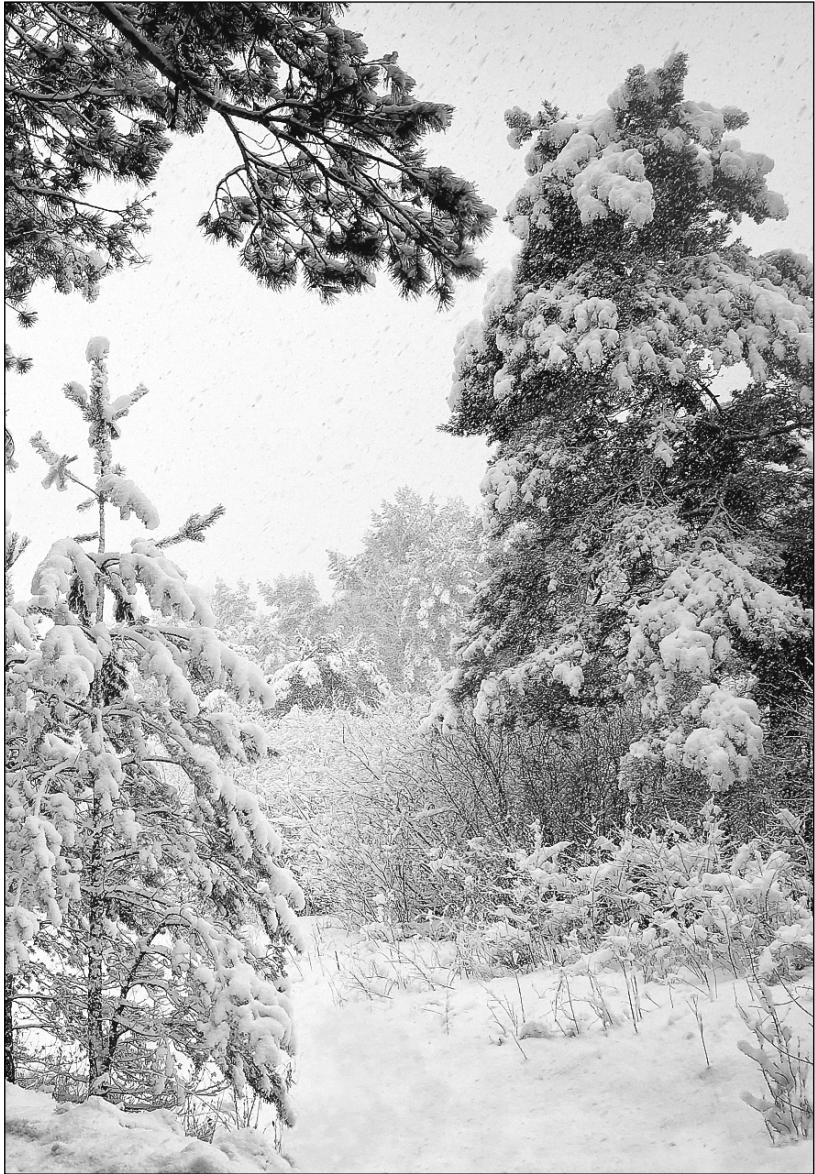
© Пазнякоў М. П., укладанне,
пераклад на беларускую мову, 2018
© Афармленне. ПВГУП «Колорград», 2018

Тацяна Дзюба

Белыя анёлы

Вершы

Пераклад з украінскай

САЛАМЕЯ ЎКРАЇНСКОЙ ЛІРЫКІ

У творчым дуэце Таццяна—Сяргей Дзюбы яна, Таццяна, ці як пішуць у Украіне, Тетяна, частка пшчотная, дрыготкая, чуйная... Адным словам, аб’ект не проста каханя, а нешта незямное, блізкае амаль да Багародзіцы — па адносінах да яе, па ўзнёсласці адрасаваных ёй вобразаў і пацуццяў. Нездарма Сяргей Дзюба ўсе свае паэтычныя зборнікі прысвячае выключна ёй, а зборнікаў гэтых звыш шасцідзесяці і выдадзены яны прыкладна на такой жа колькасці моў свету...

Але быць выключна аб’ектам пакланення і толькі для Таццяны вельмі мала — яна сама — АСОБА, вучоны, доктар навук і, галоўнае, Паэт. Паэт самабытны, з уласным голасам, які цяжка зблытаць з нейчым іншым. Прычым, у адрозненні ад мужа — паэта-філосафа, Таццяна таксама філосаф, але зусім іншага плану. Яе муза цікавіцца не рэаліямі жыцця, не падрабязнасцямі нашага зямнога існавання, а выключна духам, які адзін толькі і робіць чалавека ўзнёслым і чуйным... Вось радкі з верша Т. Дзюбы “Саламея” — аднаго з самых знакавых не толькі у яе асабістай творчасці, але і ва ўсёй, на маю думку, сучаснай славянскай лірыцы:

*Пара́дзіць хто табе, куды свой шлях направиш?
Блакі́тная ільну кроў у адзенні белым.
І вечнае пытанне наша: “Камо глядешь?”
І... Іаан — як галава, без цела.*

*Танцуй жа, Саламея, кроў бо — не вада,
І ад крыві нероны ўсё хмялеюць.
Танцуй жа, весяліся, ты ж пакуль не здань,
Не зведала гаркоты, Саламея...*

Па-майстэрску перакладзеныя Міхасём Пазняковым, гэтыя радкі выклікаюць шмат самых розных пачуццяў і пытанняў, галоўнае з якіх, “вечнае”, дакладна падкрэслена аўтарам: “Камо грядешь?”. Сапраўды, куды мы ўсе ідзем і што нас чакае наперадзе? Але сёння, зараз, у гэтае імгненне сілай паэтычнага радка забываецца нават тое, як “ад крыві нероны ўсё хмялеюць”. На хвілінку можна забыць аб гаркоце — танцуй, Саламея!.. Танцуй, і гэта на пэўны час робіць другасным усё астатняе.

Але ж лірычная гераіня аўтаркі ў першую чаргу — жанчына, а таму яе хвалюе не толькі сама прыгажосць, але і імклівая плынь часу, якая гэтай прыгажосці паступова пазбаўляе:

*Не ўсе слядочки — бледныя, як хвор нясмелыя,
З улеглым снегам іх збяру — і анямею я!
Лічыў, што восень мяне не кіне, і аніколі!
А каляндар ужо прарочыць: чакай Міколу...*

Зусім па-жаночку яна са страхам чакае будучыню, якая хутчэй за ўсё прынясе нейкія непапраўныя страты:

*А сумненні — крыніца здрады,
А дэталі затруць сюжэт.
І адбітак крывавай памады
Ды пусты рукаў да манжэт.*

Паэзія Таццяна Дзюбы асацыятыўная, у ёй паўтаноў больш чым таноў, а недаказанаці больш чым канкрэтыкі. Наогул, асацыяцыі — не толькі тое, што больш за ўсё вабіць паэтку, але і тое, што больш за ўсё ёй удаецца:

*Вось гэта кропля поўнач точыць.
І ў чорны крэп бяздоннай ночы
Ліхтар цвікі святла ўбівае,
А лёс, які даўно сляпым блукае,
Заходзіць, спатыкач, у нашы сны.
Садзіца на краі пасцелі
І на руцэ заснулых
Праводзіць лініі ізноў,
Што ўдзень не разабраць.
А поўня моўчкі без віны
Так вінавата:
Зноў смерць чакаць
Сярпом маладзіка.*

Усё гэта не значыць, што Таццяна Дзюба зусім цураецца канкрэтыкі, не заўважае таго, што адбываецца навокол. Наадварот, калі яна звяртаецца да такіх простых з'яў, як сонца, прырода, вада, вецер, высвятляецца, што і тут у яе асаблівае, мастацка-жаночае бачанне, якое дазваляе сказаць аб даўно вядомым зусім незвычайна, ярка, своеасабліва:

*Сячэ вецер лісце на табаку,
Дымаходы кураць самакруць.
Як караляў бель у небным гмаху,
На зямлі — вугром: дажджы ідуць.*

Пры ўсёй сваёй жаночасці, уменні нават ў змрочным заўважаць прыгажосць, Таццяна Дзюба, як і належыць сапраўднаму паэту, валодае ўменнем называць боль — болем, а горыч — горыччу. Як ў гэтых, блізкіх па духу да ахматаўскіх, радках:

*Віно, бакал і тост не прагучаў.
І словы, бы паперачкі-шпаггалкі,
Дрыжаць у думках толькі дзесь здаля...
Ўсё той жа сон, і словы, як памаркі.
Сузор'е мне падносіць даланя —
Выдатных він аўтограф кананічны.
І зноўку шэпт і погляд чыйсь цынічны.
Віно, бакал... Чакаюць госці штось...
Ды ісіны пасудзіна як ёсць
На цурачкі разбілася праз міг...
А так хацелася — з душой, да дна!
Бо тост — за ісіну. Ды ўжо няма віна.*

Можна яшчэ шмат прыводзіць радкі з вершаў паэтэсы, але не будзем пазбаўляць чытача магчымасці самому адкрыць для сябе ўсю прыгажосць, усю трапнасць яе паэтычнага слова... Якое па-беларуску загучала ўпершыню...

**Анатоль Аўруцін,
лаўрэат Нацыянальнай літаратурнай прэміі Беларусі**

***

Пульхны снег — лагодны сын завеі,
Санкі палазамі нам паўсмешкай свецяць...
Мы з планеты ў неба звонкае ляцелі,
Быццам белыя анёлаў дзеці.

Сонца ўслед скакала, як сабачка рыжы,
Трэскаліся губы да крыві — ад смеху...
Далягляд смугой марознай уяўляўся бліжай,
Дорачы іскрыста-цёплую пацеху.

Дагадзіў нам лёс ці зорка мо прытону,
Праз шынельны хрыплаваты строй
Не палохайся нічуць палону
Скіфскіх баб — неверагодных мрой.

Пульхны снег — лагодны сын завеі,
Санкі палазамі нам паўсмешкай свецяць...
Мы з планеты ў неба звонкае ляцелі,
Быццам белыя анёлаў дзеці.

АКАМАДАЦЫЯ ДА ЧАСУ

*Мастаку Сяргею Поляку,
які не дажыў да свайго 19-годдзя*

Сабакі збеглі, карлікі прысталі,
А пажайцелы снежны той батыст
Цячэ ў далоні, з моцай сталі,
І пальцы апякае абатыс,

Што паркам точаны і трапілі ў сталіцу —
На той мальберт, пакінуты Эль Грэка,
Дзе карнавал змог сутнасцю адбіцца,
І тым, што будзе заўтра з чалавекам.

Рука й пагляд, і той апошні — трэці
Шлях між асфальту й іншы гмах шляхоў,
Што прыхаваны на яго аўтапартрэце
Жалобнымі вачыма мерцвякоў.

На скуру масак і густы на тварах лак —
Снег пажайцелы, на вітраж — няволяю...
А нам цана — два яблыкі, пятак!
Пастэляў тоны — для пустынь гісторыі.

Там, на карцінах, ён дажыў да дня
І да маршчын — фінальнага фрагмента.
Там толькі зорнага, але ж іржэўніку прасцяг,
Святло нябёс, зімы рысорджымента.

***

А батарэй тых часты плот,
Што не ўратуе ад зімовых тайнаў,
І белых кветак карагод
На шыбах высеяных марна,

Пакінь дажджам, бо іх чарга, —
Халодназорным ліўням-глыбам.
Што вадаспад — палёт, шуга,
Аб тым вядома толькі рыбам.

Што не разбаўлена віно,
Вядома добра вінаграду.
Дажджу і снегу заадно
Магчыма выпадаць і градам.

А нам — ніяк... Ніяк... Лаві
Мяча парывістае скерца, —
Душа, раз не дасягне галавы,
Дык галава ўпадзе ажно да сэрца.

БАЛАДА АБ ПЕРАЛЕСНІКУ

Ты прыходзіш у поўнач, калі з неба нам душы свецяць, —
а капэльным спевам над сямю саборамі да слёз;
на адлегласці ўздыху — усюды чорна, бы ў Леце,
Сімарга развінае крылы — вешчы лятучы Пёс.

Ты прыходзіш лічыць нашы шрамы, шпілі;
штэль расколваеш ты дыханнем, свечак ратуючым скокам.
Ты разгойдваеш горад, як хвалі — свае караблі,
у някропалі восені, з вечнасцю — вока на вока.

Ты прыходзіш, як выбар без выбару, зноўку сюды;
ты прыходзіш — нібыта па волі закону:
за сямю пячаткамі, кінуўшы ключы ў нікуды
ці схаваўшы ад позіркаў ў моры бяздонным.

Пералеснікам, цмокам, падкоўным цокатам
па брусчатцы — на шчасце, па расколах звона — ў набат
ты ўплятаешся ў ліхалецце ціха так,
як матыў — у пякельны разлад.

***

Жышчэ прыцісне не адзіногаю, а сатанінскім бодем —
Знаёмы профіль апранецца ў шэры колер:
Я буду знаць: прыйшла пара гарлачыкаў, ліян,
Дзе блытаецца час, нібы ў какетках бонвіван.
А дзень і ноч на цыферблаце адкарэктіруе вакно,
Як адпачынак у салдата: адбоем познім, вешчым сном.
Ў праёмах аконных з дзявочых мрой, на споведзі нібы,
Сабралі пурпур на іконы ўжо птушкі яркія. Ўгары
Іх рызы спелай барвы. На горле дождж, як жйд, вякуе
Зноў вакханічна зводзіць пальцы, ды скура ўсё шаўцу даруе.

ТРЫПЦІХ

I

А падарожжы ўсе не больш за мантры.
Ў зялёных портах (дома не сядзіцца!)
Люляе поўнач, як малюска... Заўтра —
Падбітая ўжо промнем птаха, быццам.

Была скалістай крыжма, волкай, свежай,
Ды з крыкамі адчайных, сумных чаек.
Імгненне. І адлік, як ніць, адрэжам, —
Хазарская чаканка ўраз за чаем:

Шлях Кімерыі — паласне, — вытокі!
І слова ў амфары затоена, як вуж,
Мігціць на Ўсходзе там, б'е токам
Каганскі нож, што згублены далёка,
Паміж сузор'я знішчаных ім душ.

II

Я, напэўна, аж з Анатоліі — Анатольеўна,
амулетам, трэцяй скурай, Таняй,
загуменнай ці сталічнай стану?
Па-язычніцку да свету з даверам
(неба — палёвае, рукі ў хмызе густым)
прыпадаю, з якою хімерай
за людзьмі дарагімі спалілі масты?

III

Да сілуэтаў прырасла амяла быстрая,
У целах рух сокаў ваўсю бурліць!
Маўчанне муміфіцыруй выстралам,
Вяроўку ў каралі ператвары.

Я з'яўлюся сама к вам, паланянкай,
Пачнецца свята каліты — і ўраз
Калі на лбе крывава-яркай ранкай
Мозг, выцвілы, як думка, знішчыць час.

***

Зямля пад коркай
ператлеўшы холадам
на пачатку
іншых рэінкарнацый
крахмала-пасаг
ад бездакорных дам
па швах разлезся сам
для вясновых грацый
зліваюць зоркі хларафіл зялёнатромна
залёнакоса зялёнавока
і пальцы макнуўшы ў зялёнку тром мы
і вуснаў дужка і слядоў барока
і міг слабы, нібыта ў скокі
пайшло усё зялёназмеіста
зялёны замак жа прымоўклы
заплюшчыць вочы ці здалееш ты

САЛАМЕЯ

Пара́дзіць хто табе, куды свой шлях направи́ш?
Блакітная ільну кроў у адзенні белым.
І вечнае пытанне наша: “Камо грядешь?”
І... Іаан — як галава, без цела.

Танцуй жа, Саламея, кроў бо — не вада,
І ад крыві нероны ўсё хмялеюць.
Танцуй жа, весяліся, ты ж пакуль не здань,
Не зведала гаркоты, Саламея...

Цімпаны. Слізка і няўпэўнена ступням.
Прыгожа ўсё і сумна без прычыны.
Цяпер на святкі ў школах — выхадныя нам,
Звіняць яны “Кларнета́мі” Тычыны.

“Ты толькі брату вартавым не стань ніяк”, —
Малю цябе. Хіснуліся дзесь Шалі
Як таля, угодліва прыгожая, твая...
А пальцы — у крыві. І вочы ад святла прысталі.

Ды білі цімпаны, і ён не пачуў, не прыняў,
Ці стаў карчмаром — для позніх бадзяг выпадковых.
А кім жа мне быць, як сустрэнуць дажджы сярод дня:
Тарэллю? Ці з імі кружыцца мне ў скоках вясёлых?

Чью параду прымеш ты, куды шлях твой?
Так хораша, што вораг нат мякчэе.
Усюды — дождж, захмелены вясной
Нястрымна-жвавы танец Саламеі.

***

Футра серабрыстае — здабыча люкс для Манамаха.
Дзе веры няма, там зусім не бывае і страху.
Снягі кружылі белыя — псалмы прарочыя.
Калі няма святла, не бачна ночы там.

Там пеўні вочы выдзеўбуць агнём і крыкам.
Жывых не бойцеся, а Госпада і мрой бязлікіх.
Нянашым звонам маліла восень у сляпой пустыні:
“Перасцялю я, дай Бог, сягоння схоўныя сцяжныны.

Не ўсе слядочкі — бледныя, як хвор нясмелыя,
З улеглым снегам іх збяру — і анямею я!
Лічыў, што восень мяне не кіне, і аніколі!
А каляндар ужо прарочыць: чакай Міколу...

***

Паспяшае зіма — і наўскач,
Серабром, як ляднік, выцякае.
І не кліч, і ад суму не плач, —
Не вярнуць, цудаў тут не бывае.

Не спазнаць сніх львоў яе нам,
Крышталю — у быкоў на капытах...
І марозам скаваны ўвесь стан
І сівой павалокай спавіта.

Ражаство — ўсё ў прасторы нябёс
У таемнасці нашых жаданняў.
Новы год нарадзіўся, ўваскрос? —
Як твой май, да раптоўнасці ранні.

Мне сняжынкі — пяшчота плячэй.
Падрастае тэрмометр, як туя:
Час упартаю ртуццю цячэ
Незваротна бяжыць і ўсляплюю

Застывае на ўзмаху рука
Як лубок той старэчы — з Мамаем.
Сілуэты і суму рака...
А зіма ўжо не будзе нам раем.

***

Гэта — сон. Сонца.
Пярэймы.
Ўзлятаюць птушкі
З каравая.
Сватоў бінтуюць,
Шлях вынімае
Апошні фокус
Свой з рукава.

Гэта — сон. Сонца.
Пярэймы.
Ліюць музыкі
Золата святла
Ў танец.
Расхрыстана-заўзяты,
Прамяністы;
Ну, а нявестай — зіма.

Гэта — сон пра сонца
Без агрэхай
Замерзлы дзень скапіруе
Як фатаграфію
Пад шкарлупінай
Арэхай —
Лёгкіх
Флюараграфія.

Гэта соннае сонца
Смехам здзіўляе.
Падносяць боцікі
Цешчы...
Як юхт пакрыўджана
Уцякае
У марадзёра ды з-пад рукі —
Уначы.

***

*Усявышні бачыў, наколькі занадта разбэсцілі
Людзей на зямлі — усе намеры і дзеянні іх
накіраваны на зло ў любую часіну. Цярпенне
у Яго лопнула. Ён сказаў: “Сатру з твару
зямлі людзей, бо я раскаяўся, што стварыў іх”.
Ной заслужыў прыхільнасць Госпада...*

З Бібліі для дзяцей

Гэты тралейбус — каўчэг, а таму,
Што, можа, уратуе ад спазнення слёзнага
на работу, падобную на вечныя чэргі мул;
асыпаецца горад квятамі познімі
ліхтароў бледнатварых, нацэленых ў змрок.

Дзень павіс парашутным ценем, як воін,
над мітуснёй штодзённых мышыных турбот;
выпараецца нерваў едкі
азот.

Там, на плошчы, — чарговы Ной;
зноў выгульваюць чыстых сабак,
пахне пеклам або смалой
з-пад заасфальтаваных
прымусаў.
Ў ранішняй газеце плебейскай —
мітусня ператручаных догм...
помніш раскаянне біблейскае?
помніш яго,
пом...

Свет, такі ўпарты і зайздрослівы,
не дабрэе, гуляючы у лато;
у сіноптыкаў — гумар вісельнікаў:
абяцаюць зноўку
патоп.

***

кляпае старая касу
і косіць
заводзіць руплівасць асу
і косы

пускае па ветры
туманам
ў саване
не ў сарафане
хавае ўглыб іржэўнік
лета
рукі брудныя
і — пустацветы

касіць якіх
не мае сэнсу
тушыце святло
кляпае старая касу.

***

Целы чапляліся:
за дрот калючы,
за хрып сабачы,
Як скрозь распухлыя гланды;
слёзы...

Які імклівісты
і бязважкі цвет
раптам на шыпы свае
накінулі тут
ружы!

А вецер пялёсткі — афіша за афішай —
развешваў паміж памяццю
і цішынёй застыўшай...

***

Нетры чаканняў, дажджы чуцця,
Чорных пацерак дрыж з поўняй яркай...
За блізкі свет ісці, абы... Чакай
Чэрап Ёрыка і келіх ад вядзьмаркі.

Чалом ці чарамі — барвяна
Чарэнь чадзіць, салодка спаткі.
На чарнакніжніка кафтане
Прачыстай вячэры астаткі.

***

Не рукі — фініфці выгібы.
Газелі, памяці гласарый...
Пазногцяў волкіх, задубелых, скрыпы
Над графіці. Стамлёна і бяздарна.

Прасторнасці адсутнасць. Проста,
Як Каін псеўда ўзяў Адам, —
Род пагубляў гармоны росту,
Тут — графіці ці рваны шрам?

Раскрыты труны ці пюпітры?
У вішань выдзеўбаны вочы:
Раса не выесць і не вытра,
А Каін — як усе, ён толькі хоча

Суіснаваць. Эпоха кіслых дажджоў і баршчоў
Запенілася лугам да нейтральнасці
І разбегліся газелі. Ты ж не дайшоў
Дагнаць губамі, адолець пальцамі.

Не рухі — выгібы фініфці,
А кажуць яшчэ, што Саадзі.

***

Да сяброў ты сягоння прыбілася,
Як пахмелле, — ў завялых вянках
Патыхала магілаю, цвіласцю
А не славай ў вяках.

У свежаўскапанья высі
Падаюць варання камкі
Ах, Вікторыя, памаліся
Затулі мяне ценем рукі.

Тут на сцёблах — жаўтлявых падсвечніках
Прарастае ў неба алжа.
Падымаюць галовы сланечнікі
Як ахвяра ягня — ля нажа.

А сумненні — крыніца здрады,
А дэталі затруць сюжэт.
І адбітак крывавай памады
Ды пусты рукаў да манжэт.

П'яныя ўсхліпы за пераможаных,
Пашкадаваць й пераможцаў — не грэх,
Хлопчык “цэліцца” заварожана
Зноў у шчыры суседскі смех.

Ты сягоння прыйшла з пахмелля...

АСАЦЫЯЦЫ

Вось гэта кропля поўнач точыць.
І ў чорны крэп бяздоннай ночы
Ліхтар цвікі святла ўбівае,
А лёс, які даўно сляпым блукае,
Заходзіць, спатыкач, у нашы сны.
Садзіцца на краі пасцелі
І па руцэ заснулых
Праводзіць лініі ізноў,
Што ўдзень не разабраць.
А поўня моўчкі без віны
Так вінавата:
Зноў смерць чакаць
Сярпом маладзіка.

Вось кропля точыць вечнасць
З ліпучым халадком
Як кроў сляпога лёсу,
Нядбалага.
Што ж, цалкам разап'ём!
У нас яшчэ з табой
Мой верны Арлекін,
Няўрымслівы паэт,
Эпоха непрыкметнай сівізны,
І млечных сноў
І непражытых дзён,
Няхмарыстых гадзін.

***

Навек застанешся на драхлых прычалах
Жыцця майго шумным узорам,
Дзе цыганка белая ў чорнай зале
Дзіця майго лёсу люляе з дакорам.

Ты — толькі узор, недарэчны і тонкі
У храме расстання і чаю ўчарашняга.
Ты — знак павароту хуткае гонкі
Я прамінула, і мне — страшна!

Дзе вернасць і вера зрасталіся блізка,
Не выйсі за межы сямейнага кола.
А гэты узор — ілюзорная рыска
Цень, распіс на целе індзейца дзябёлым.

Красуня міледзі... Ачышчана болем,
Ля волкага зруба міражных крыніц
Ратуе ад смагі любоў наша — Голем*,
Святло — ад напасці закрытых вачніц.

---

* Голем — штучны чалавек, які ў адрозненне ад міфічнага, не створаны з гліны, а народжаны чалавечым розумам і працай (фантастычнае гіпербалізаванае адлюстраванне пошукаў у гэтым накірунку алхімікаў і кабалістаў). У доме свайго “аўтара” Голем выконвае розную цяжкую работу, — адбітак мары, што чалавек такім чынам, вызваліцца для творчасці. Выйшаўшы з падпарадкавання, становіцца страшным і некіруемым.

***

*Не ні, братка Іванка,
Вадзіцы з капытка...
Народная казка*

Упадак, мой дружа, праблема,
Упадак, адзін дэкаданс.
На схіле сатлелага неба —
Кардонная зорка якраз.

А далей, на нашай даліне,
Ягонья (хіба?!) сляды.
Не йеці, не коні, не свінні
Пакінулі ямкі бяды.

Галінкай цярновай, аскамнай,
І п'янай, як пара ў рацэ.
Так свечка вянчальная томна
Дрыжыць у знямелай руцэ.

Дажджамі абмытыя раны
Хапіла ж і сілы, на здзіў!
А ўслед падаліся путаны.
І мёртвыя — ён ажывіў...

Глядзелі стагоддзі, як суддзі,
З нябрытай шчакі... Што з таго.
Хоць мучыць сумленне не будзе
Апосталаў — бедных Яго.

Ён нёс на плячы сваю святасць,
Што крыжам здаўна нам вядом.
Гісторыя. Першы, рабяты,
У сховішчах знойдзены том...

Сляды адшукалі пад вечар,
Як казка сустрэлася з намі
Забруджваў юродзівы рэчы,
А кубкі сушыў ён губамі.

***

Папросту спазнаўшыся з Ім,
З даведкай — здароў — на руках,
Губляеш Яго назусім, —
На стыгмах палохае дах.

А горад — горкі, прастуджан,
У шчырых душах каштанаў.
Сягоння — раптоўна сцюжа
Смяцца позна. Ці рана?!

Ужо маставыя з'елі
Гады, байструкі, камуны...
Знянацку, і так няўмела;
А струны — самоты струны.

Памылкі няма — туманна,
Не ззяюць зрэнкі, як меч...
У белых вачах каштанаў —
Той водсвет вясновых свеч.

Што Клія — прадажная дзева,
Карэта ў іржы і блудзе...
За сведку, рука твая — злева,
Цябе ўжо чакаюць судзі.

***

Сячэ вецер лісце на табаку,
Дымаходы кураць самакруць.
Як караляў бель у небным гмаху,
На зямлі — вугром: дажджы ідуць.

Гусі-лебедзі парчовае убранне
Ў казачны панеслі дзіўны край.
Восень, рада прывітаць тваё старанне
Хоць жамчужын жменю раскідай.

Дрыжыкі — цыганскія, з надзеяй, —
Год падорыць ролю напаслед.
Каралева ў зношаным адзенні,
Голы твой кароль, скажы нам, дзе?

***

Вось кропелькі расы сягоння ўдзень —
Іголак россып, нават колюць вочы.
Скажы, чаго тваё маўчанне хоча,
Схаванае у трубцы тэлефоннай?
Пераварні яе, на вагах бы
Узваж усе прамоўленыя словы, —
Спазнаеш ты вагу
Атлантава маўчання.

І прамаўляй туды,
Дзе чутны голас
Дзе гук не раздаецца.
Тут тэлефон — маё слабое горла,
Якое чыстых слоў
Чакае, як вады
Глык падарожны
З прахалоднай студні.

***

Віно, бакал і тост не прагучаў.
І словы, бы паперачкі-шпаргалкі,
Дрыжаць у думках толькі дзесь здаля...
Ўсё той жа сон, і словы, як памаркі.
Сузор'е мне падносіць даланя —
Выдатных він аўтограф кананічны.
І зноўку шэпт і погляд чыйсь цынічны.
Віно, бакал... Чакаюць госці штось...
Ды ісціны пасудзіна як ёсць
На цурачкі разбілася праз міг...
А так хацелася — з душой, да дна!
Бо тост — за ісціну. Ды ўжо няма віна.

***

Свет — наматыны провад,
Што ад цябе да мяне
Пралягае праз зоры
І разбітыя шляхі.

Свет — наматыны провад,
У якім не патрэбна
Распыляць ісціны
І хаваць грахі.

Свет — бязмежны, і ў ім
Нам згубіцца проста,
Памыліцца нумарам
І сарвацца ўніз.

Свет — наматыны провад,
Дзе іду акрабатам я;
Дзе і нат тэлефон
Ўраз — смяртэльны карніз.

ПРЫВІДНЫЯ БЕЛЫЯ ПІЛІГРЫМЫ

Тынкоўка старадаўняя з нябёс,
І пахла ладанам;
І цені, дзіўныя, з павек
Распалавінілі век раптам нам.

Царква святых
Круглявасць грэшная,
І грэшная іх белізна;
Так пахла ладанам мая віна.

Дабіцца звонам аж да дна
Тваіх бы згубленых слядоў,
Як дзень пакрочыць з купалоў
І шэрані растане самата.

Даўно разведзены масты
І не блукаюць тэлеграмы,
Ды ходзім разам — я і ты
Халоднымі снегавікамі.

Прывідныя
белыя
пілігрымы.

ПАШТОВЫ ВАГОН

Свет беллага бэзу ў падворках вяскоўцаў,
Таполі ў блакіт скіраваліся клінам.
А пісьмы плывуць, нібы мары ў бясконцасць, —
Бязважка. Прыгожыя, як субмарыны.

Аціхне мелодый расчулены голас
У пышных бравадах ды ісцінах голых,
І сонца, што ўсмешкай апошняй гарыць,
Змятае на плошчы ўжо дворнік стары.

Раскрышаны ў гукі дзень ў кволым канверце,
І ў бэзу сузор'і, — на шчасце, скажы...
Плывуць “субмарыны” ў дзіравай “карэце”,
І, мары абняўшы, спяць побач бамжы.

КАЛЯ КЛЯШТАРА БОСЫХ КАРМЕЛІТАЎ

Я зноў і зноў упарта паўтараю малітву,
Быццам зноў набіраю заповітны нумар:
“Пачуй мяне, Госпадзі, пачуй...”
У касцёле на беразе ракі,
сярод пакорных гордых шляхцянак,
з сілуэтамі запаленых свечак,
свечкамі з усіх бакоў акружаных.
І цягнуцца вены тратуараў — набухлыя, жорсткія,
да Цябе, да ракі.
І, перарэзаныя, да вады з палёгкай прыпадаюць,
дзе лісцем-лодкамі ўжо адплывае восень,
барвянымі ардаліямі за сабой спальваючы масты.

А яшчэ ж нядаўна тут трымцелі луской
гулівыя сінія летнія дні,
спайманыя на вудзільны гарадскіх антэн.
І ўкінутыя вясной шалупайкі фарбаванак
вадзянымі лілеямі чапляліся за вёслы.
І ты, Госпадзі, непрыкметна ўзнікаў —
прыхажанінам у касцёле да вячэрні,
на гэтым беразе ракі.

***

Дзень адступіў вакзальным гоманам —
І цені сталі доўгімі, як рэйкі,
Што вядуць у тупік ночы.
Іх перасякаюць жанчыны,
Падрабнелыя ганны карэніны,
Яркім пазбаўленне ад праблем
Гарантавана толькі да раніцы.

***

І будзе ціша колеру надзеі,
І будзе шчасце колеру спакою,
І яблык упадзе і разляціцца папалам,
І закаханыя, шчаслівыя, яго з'ядуць
І не заўважаць за галінкамі самотнай Евы,
Што пракляла ўжо свой авітаміноз.

***

Рэжысёр прыб'е да сцяны
манету
і пачнецца
зноўку
тэатральны
сезон.

Ды цяпер штосьці пераблытаецца
ў сцэнарыі
Усявышняга пастаноўшчыка,
дзе заўсёды панавала:
ты ў зале —
я на сцэне,
і з дакладнасцю наадварот.
Нас не раздзяляе больш рампа
жыццёвых умоўнасцяў.

Мы не будзем трывожыць цені
класікаў,
ты
не будзеш зваць
мяне
Афеліяй,
а з нот-літар
складзеш звычайнае імя,
каб пачуць пасля ў ім
схаваную музыку.

Я сыграю табе сваё юнацтва,
ты сыграеш мне сваю вернасць,
прырода чатыры разы перафарбуе
дэкарацыі...

Потым застануцца пісьмы,
нібы білеты на стары,
выкінуты з рэпертуару
спектакль,

фатаграфіі, як нескарыстаныя
афішы,
парыжэлы снег, падтапаны боль,
рампа і яшчэ крыху часу,

пакуль нас назаўсёды не раздзеліць
заслона.

***

харалы восені па вуліцы Лістападнага Чыну
змрок Еўропы і прысмак кавы
рэзідэнцыя мышынага караля
(продкі львоўскіх мышэй тут прапісаліся
яшчэ з часоў Польшчы і Аўстрыі)
з якім каменныя львы ніяк не распрывацца
наша выпадковая сустрэча вясёлкай на краі неба
мая адзінота каванымі ружамі пад ногцямі
тут спыняецца гаддзіннік
а стомленыя атланты і карыятыды
не могуць утрымаць старажытнасць
каля суровага касцёла бернардзінцаў
твая ўсмешка на маёй далоні
дыханне восені ў свежасці жніўня
некалькі стагоддзяў — крошкі здзеўбаныя галубамі
толькі чаму гэтак як эзатэрысты
здалёку пазнаюць ведзьму
я адчуваю блізкую адлегласць

***

На іпсікатар сасновага лесу
сонца кінула прастуджаныя промні,
імкнучыся вылечыцца ад зімы.

ДЗЕНЬ ПАМІНАННЯ ВОСЕНІ

Яна дагарэла,
восень,
пайшла,
уздрыгнуўшы і
хруснуўшы
тонкімі вокнамі
нетрывалага лёду.

Адалілася,
пасеяўшы мёртвае
пажухлае лісце —
несапраўдныя
гарачыя светлячкі,
што клічуць
не да цяпла,
а ў зіму.

Вось ужо белы снежны хорт
прабег,
насцярожана прыслухваючыся
і прынюхваючыся,
дакранаючыся мокрым
прахалодным языком
да нашых рук
і твараў.

Жоўтыя кляновыя
крыжыкі
пад празрыстай
слюдой луж —

дзень памінання
восені,
дзень неадляцеўшых
успамінаў...

А зіма,
быццам брыдкае качаня,
што яшчэ не аперылася,
але спрабуе ўзлезці
ў апусцелае
самотнае сэрца
прыроды.

А зіма
праганяе з вешалкі
дэмісезоннае паліто,
якое замерзла ў чаканні
і, быццам стары акын,
ахрыплым голасам вятроў
заводзіць доўгую
песню.

***

Дзед абпальвае збаны,
Інквізіцыя — скуру;
Ты ў зіхаценні плавіш
Матылькі сваіх рук.
Як ад першага святла —
Жыццё пуштацелае.
А ад другога — першы
Пякельны твой круг.

Яшчэ пад лямпай грыфель
Цягнуўся да Слова:
Крупінкай у воку...
У казённы фармат.
Ды ў попеле мовы
зазьяе ісціна ізноў —
Так да асуджаных на смерць
Дакранаецца позіркам маці.

***

Гэта сустрэча — выпадковасць,
У якой няма шансаў стаць
заканамернасцю.
Яна — адваротны бок вядомага выразу:
Мы пражылі нядоўга, ды нарадзіліся
ў адзін і той жа дзень.
Яна — навясны замок з унутранага
боку дзвярэй.
Паўза пасярод маўчання.
Парадокс ці аксюмарон.
Яе, крошку ад вялікага хлеба
вечнасці,
Вельмі проста змесці, скінуць
са стала памяці,
Аддаць на разарванне
Стракатлівым панядзелкам і
пятніцам...
Але не спяшайся з гэтым.
У кожным аксюмароне
праўды болей,
Чым у трывіяльных фразях.
У ім — сутнасць з прысмакам
неверагоднасці.
Ведаю, ты не паверыш мне,
Хаця б з той прычыны, што мы ўжо
сустрэліся.

МОРА (трыпціх)

I

Мора хвалямі каціла журбу. Плёскалася
гіганцкай мядузай. Крывілася, параніўшыся
аб бераг, засыпаны прывезенай галькай, якая,
быццам каток, выраўнавала незвычайную работу
вадзяной стыхіі. Мора — жывое і салёнае, як кроў,
пакалыхвала сытых камароў — чырванаватыя буйкі.

Уздож набярэжнай паблісквалі люраксам, быццам
застылая ў паветры рыба — лускою, жанчыны. Лісце
пальм, як танняя вееры, перашэптваліся
папяровым шолахам. І я спачувала рыбе, якая
адплыла ў Турцыю. Настальгія — жахлівая рэч.

II

Мора шумела на розныя лады, паўтараючы ісціну,
Якую не могуць спасцігнуць людзі. Дождж разлінейваў
прастору — аксамітны сезон. Назойліва
імкнуліся спадабацца вітрыны магазіна
“Каланіяльныя тавары”, надзімаліся ад пыхі парасоны,
толькі мора не пазіравала і не хітрыла — яму гэта
было проста без патрэбы. Грэбень хвалі
белазуба ўсміхаўся ў адказ на ўсмешкі
аўгураў.

III

Айвазоўскі быў адметным і шчаслівым,
азнаёмленим з тайнамі зменлівага мора.
Адліў. Позірк, нібы самалёт — у паветраныя ямы,
правальваецца ў вельмі глыбокія воды. Мора

час ад часу горбіцца, ды не нараджае вялікага
буруна, хваля ідзе ад берага. Чайкі,
прымагнічаныя назаўжды да вады, узгадваюць час,
калі хваля была крутая і мудрая, як дэльфін.
Перадача колеру “марской хвалі” — абсалютная
лухта, у гэтым колеры — усе фарбы.

***

Ты падобны быў так на яго,
На таго, хто як гуцул,
Пасяліўся на самай вяршыні —
На вяршыні маёй мары.

Хоць гэта ўсё — толькі ілюзія.
Так падобным здалёку бывае
Фабрычны ручнік на вітрыне
На сагрэтую рукамі вышыўку...

А ты ж мне засвяціўся сонейкам,
Толькі, Божа, навошта ж — масленым?
Каб з абеду ужо прагоркнуць,
А пад вечар зусім і растаць?

***

Пара паэзіі мінае...

І ў свет радкі лісцём асеннім
Нясуць тугу кляноў.
Пара паэзіі мінае,
Ідзе пара дажджоў.

І думкі воблакам туманным
Не твораць мару, як раней.
На восені агнях барвяных
Гараць надзеі.

І кінуае ў рыфму слова,
За межамі гадоў,
Імкне на крылах жураўлёвых
Ў чужы світанак зноў.

Пара дажджоў радкі змывае...

***

Цёмны бор
Плавіцца ад спёкі падталым эскімо;
Сосны вяла апускаюць шпількі;
Захліпаецца скорагаворкай асіна.

А стары мухамор даводзіць сваё:
“Марна шукаць папараць-кветку,
Яе ўжо ўзнімалі калісьці
Над сельсаветам”.

Верхавіны дрэў шынкуюць сонца;
Калі яго галава пакоціцца ўніз —
Чырвоны захад сонца у той крыві
Утопіць і мары, і ўспаміны...

А ранак, здаецца назаўжды
Заблудзіць сярод трох дрэваў.

***

Час наш сачыцца соллю,
Як пясок ў старажытным гадзінніку.

Ён пячэ, ён выпальвае, шчыміць.
А затым знікае — раствараючыся
І ператвараючыся ў мора,
У якім добра калыхацца
На хвалях успамінаў.

Толькі шкада — нядоўга,
Бо людзі жывуць на сушы,

Дзе мора — соль...

***

Бабіна лета — гэта толькі ўспамін.
У сучаснае, якое адышло,
Можна вярнуцца,
Па сівой ідучы павуце.

***

Час п'яшчотлівы, быццам сабака,
Кладзецца пад ногі.
Тонка скавыча секунда.
Зваліўшыся ў студню чакання.
Перспектыва — звездзеныя
У кропку дарогі.
Кропка — самотнае штосьці,
Быццам хвіліна маўчання.

Гляджу на цябе вачыма Рублёва,
Не баюся ведаць,
Што ўчора і заўтра
Больш рэальныя за сягоння.
Перспектыва зваротная...
Як мае старамодныя сукні.
А надзеі ўсё сніцца
Адзенне квяцістае зноўку.

NO MEN NESCIО

Быць кватэранаймальнікам пакінутых пячор, ракавін, сотаў, келляў гэтага горада. Пакідаць адбіткі цела ў мяккіх крэслах, знакі на падлозе і сырой гліне, рабіць фатаграфіі, кожны раз пацвярджаючы сваю недаўгавечнасць. Адчуваць фізічную прысутнасць у перапоўненых электрычках. Разглядваць наскальныя роспісы ў люстэрках, уласнае адлюстраванне на чужых палотнах. Кланіраваць раніцы-дні-вечары-ночы, пакуль не з'явіцца ўменне не пакідаць адбіткі на шкле, сляды на снезе, дыханне на люстэрку.

СЕЗОН РЫБАЛОЎСТВА І ПАЛЯВАННЯ

Эскадрыллі малькоў серабраць неба
глыбей за вудзільны антэн і мялей за сонечнае дно.
Чародка серабрыстых пташак пералятае дождж,
вышэй за шапаценне зерня лістападу,
ніжэй за мары Ікара і дня.
Тут, у горадзе, што пахне самалётамі і рызінай,
пачаўся сезон рыбалоўства і палявання.

***

Гісторыя — галава прафесара Доўэля:
усё ведае, ды не зробіць ласку
сказаць.

***

Там радзіма, дзе хораша нам,
ды ўся бяда, што хораша толькі
дома.

***

Думкі даводзіцца раскатурхваць і будзіць,
нібы стомленых бамжоў на вакзале, —
і ніякай прыналежнасці да дзекабрыстаў.

***

Царэўны заўжды даставаліся дурненькім, —
пераконвае народная
мудрасць.

***

Шанцуе шчаслівым і тым,
у каго гаддзіннік
спраўны.

***

Вось каля школы хлапчукі
ганяюць шайбу да вясны —
і колькі будзе ёй пасля
жаданы сніцца лёд?

***

Каштан упаў —
раскрылася ізноў
душа.

***

Неяк прыслалі табе бязважкі канверт
Без зваротнага адрасу і штэмпеля;
З яго выпалі: белы аркуш,
Якім ты адразу заслانیў дажджавое неба,
А яшчэ — аркестр сонечных зайчыкаў,
Што рассыпаўся жывым ззяннем вакол,

Ды раптам з'явілася тая жанчына,
З прыклеенай намертва ўхмылкай,
І ўпэўнена наступіла абцасам
На сонечны промнік.
І ўсё патухла: стала ціха і шэра —
У катастрофу трапіў дырыжор.

Назаўтра жанчына з намертва прыклеенай
Ухмылкай пайшла паправіць чаравік,
Ды ёй адмовілі — з таго часу яна кульгае;
А табе часта прыходзяць аб'ёмныя канверты
З маім зваротным адрасам.

Ты высыпаеш з іх іржавыя шрыфты,
Праклінаючы непагоду.

***

Такой жа восені тут не было адвеку —
Не знаў ніхто такога на зямлі;
У тья цёплыя ад пазалоты рэкі
Ах, павярніце, нашы жураўлі!

Вас, як гусей, мы дубчыкам загналі б...
Хай збудзецца нязбытнае цяпер.
Туга брыдзе жабрачкаю ў туманнай далі
Ёй восень лісце ў косы, нібы снег, мяце.

І быццам паўзабытая, чужая,
Надломлена, з пахілымі плячыма,
Паволі назаўжды яна знікае,
Яшчэ тваімі ў твар мне гледзячы вачыма.

***

Званю па тэлефонах,
Нумары якіх знаю на памяць,
У той час, калі аніхто не здымае трубку.
Толькі тады можна пачуць у іх тое,
Што хочаш пачуць ты даўным-даўно.

Таццяна Дзюба

(біяграфічная даведка)

*Українская паэтэса, крытык, літаратуразнавец,
журналіст, перакладчык, педагог*

Таццяна Анатольеўна Дзюба (Мурзенка) нарадзілася 19 ліпеня 1966 года ў сяле Брусніца Кіцманскага раёна Чарнавіцкай вобласці (Украіна). Скончыла факультэт журналістыкі Кіеўскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Тараса Шаўчэнкі, аспірантуру Інстытута літаратуры Нацыянальнай Акадэміі навук Украіны і дактарантуру Інстытута журналістыкі Кіеўскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Т. Шаўчэнкі. Доктар навук па сацыяльных камунікацыях, прафесар.

Член Нацыянальнага саюза пісьменнікаў Украіны і Нацыянальнага саюза журналістаў Украіны, Міжнароднай літаратурнай Акадэміі “Македонія Прэзент” (Скоп’е, Македонія), Міжнароднай Медытарскай Акадэміі імя братоў Міладзінавых (Струга, Македонія), Міжнароднай Акадэміі літаратуры і мастацтваў Удмурціі, Міжнароднай Акадэміі літаратуры і мастацтваў Румыніі (Бухарэст), Міжнароднага саюза пісьменнікаў імя П. Багдана (кіраўнік — Етан Келмендзі, Бельгія) і Міжнароднага клуба Абая (г. Алматы, Казахстан).

Аўтар зборніка паэзіі “Акамадацыя да часу” (2000), навуковай кнігі “Талент як мера важкасці” (2008), манаграфіі “Прага народа і прага Айчыны. Публіцыстыка другой паловы XIX – першай трэці XX стагоддзяў: мадэль нацыянальнай ідэнтычнасці” (2012), а таксама шматлікіх літаратурна-крытычных і літаратуразнаўчых публікацый у газетна-часопіснай перыёдыцы і навуковых выданнях.

У 2013 годзе ў Польшчы выйшла кніга вершаў Таццяны і Сяргея Дзюбаў “Размова мужчыны і жанчыны” на польскай і ўкраінскай мовах (перакладчыкі Раксана Кжамінская, Марыяна Хлопек-Лабо і Ганна Тылютка; Люблін). А ў 2014 годзе выдадзены кнігі Таццяны і Сяргея Дзюбаў: “Выбраныя вершы” на англійскай і ўкраінскай мовах (перакладчыкі Люба Гавур і Багдан Байчук; ЗША, Нью-Ёрк); “Апошняя качэўе каханьня” на казахскай і рускай мовах (перакладчыкі Аўэзхан Кодар і Уладзімір Ільін; Казахстан, Алматы).

У 2015 годзе выдадзены паэтычныя кніжкі Таццяны і Сяргея Дзюбаў “На серабрыстай далоні вечнасці” (на балгарскай і ўкраінскай мовах, перакладчык Дзімітр Хрыстаў; Балгарыя, Сафія); “Вершы на 60-ці мовах свету” у чатырох тамах (Канада, Таронта).

У 2016 годзе надрукаваны кнігі выбраных вершаў Таццяны і Сяргея Дзюбаў “Яблыкі з нябеснага саду” на туркменскай і ўкраінскай мовах (перакладчык Ак Вельсапар; Швецыя, Стакгольм; выдавецтва “ГУН”; Туркменістан; Украіна); “На востраве, далёкім, як слёзы Евы” — на сербскай і ўкраінскай мовах (перакладчык — Рыста Васілеўскі; Сербія, Смядзерава; выдавецтва “Арка”).

У 2017 годзе кніжка выбраных вершаў Таццяны Дзюбы “Танец Саламеі” выйшла ў Канадзе (Таронта, “Новы свет”, у серыі “Лаўрэаты прэміі імя Эрнеста Хемінгуэя”).

Укладальнік і аўтар анталогій сучаснай украінскай паэзіі “Пастухі кветак” (1990) і “Станцыя Чарнігаў” (2002). Аўтар песень.

Лаўрэат многіх міжнародных і нацыянальных узнагарод. У 2014 годзе стала лаўрэатам прэміі Дзяржаўнага камітэта тэлебачання і радыёвяшчання Украіны імя Івана Франка за лепшую навуковую працу, прэміі Украінскай праваслаўнай царквы імя прападобнага Паісія Велічкоўскага; Малой Но-

белеўскай прэміі — Міжнароднай літаратурнай прэміі імя Людвіга Нобеля “Будон” (Удмурція); Міжнароднай літаратурнай ўзнагароды “Залаты асык” (Казахстан). Узнагароджана Ганаровай граматай Саюза балгарскіх пісьменнікаў і нагрудным знакам “Залаты Пегас” за вялікую літаратурную і навуковую дзейнасць. Таццяна Дзюба — удзельніца Міжнароднага фестывалю паэзіі ў Германіі (Баўтцэн, 2014).

У 2015 годзе стала лаўрэатам Міжнароднай літаратурнай прэміі імя Эрнеста Хемінгуэя (Канада, узнагароджана за ўмацаванне творчых сувязяў паміж народамі). Яна таксама — лаўрэат ІХ Міжнароднага фестывалю паэзіі “Славянская праградка” у Балгарыі (Варна, Славянская Акадэмія літаратуры і мастацтваў, Міжнароднай узнагароды Сіндыката балгарскіх настаўнікаў “Перамога” і XXXVII-га Міжнароднага фестывалю паэзіі і верхнялужыцкай культуры ў Германіі (Баўтцэн–Дрэздэн, Берлін). Удзельніца Міжнароднага фестывалю паэзіі ў Харватыі (2015).

У 2016 годзе ўзнагароджана ордэнам “За развіццё Украіны”; юбілейным медалём Украінскага фонда культуры “За вернасць заповітам Кабзара”, да 200-годдзя з дня нараджэння Тараса Шаўчэнкі — медалямі Івана Мазепы, Багдана Хмяльніцкага, “За адраджэнне Украіны”, Ганаровай граматай Нацыянальнага саюза журналістаў Украіны. Лаўрэат XXXVIII-га Міжнароднага фестывалю паэзіі і верхнялужыцкай культуры (Германія, г. Баўтцэн). Лаўрэат Міжнароднай літаратурнай прэміі імя Юзафа Лабодоўскага (Польшча, г. Люблін). Лаўрэат Міжнароднага літаратурнага конкурсу імя дэ Рышалье (г. Адэса, 2016 г.); вышэйшая ўзнагарода — “Брыльянтавы Дзюк” у намінацыі “Паэзія”. Узнагароджана дыпламам Міжнароднага фестывалю “Літаўры” (Украіна). Лаўрэат Міжнароднага фестывалю літаратуры і мастацтваў Румыніі (г. Бухарэст, 2016).

Удзельнік творчай паездкі ў Казахстан па запрашэнні Казахскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Аль-Фарабі. Чытала лекцыі, выступала на юбілеі Міжнароднага клуба Абая, Міжнароднага часопіса “Аманат”, а таксама выдатнага казахскага пісьменніка Ралана Сейсенбаева. Узнагароджана ганаровым медалём Міжнароднага клуба Абая (2016). У гэтым жа годзе стала акадэмікам Нацыянальнай Акадэміі навук вышэйшай школы Казахстана.

У 2017 годзе ўзнагароджана міжнародным медалём Аляксандра Даўжэнкі. А таксама стала пераможцай Міжнароднага літаратурнага конкурсу ў Бельгіі і Нацыянальнага літаратурнага конкурсу ў Украіне; лаўрэатам міжнародных узнагарод: выдавецтва “Арка” (“Кніга года”, Сербія), “Свет Пагранічча” (Украіна), “Залатая Фартуна” (Украіна), Франчэска Петраркі (Італія), “Брыльянтавы Дзюк у Рыме” (Італія), імя Аляксея Жданава (Беларусь), Гамера (Грэцыя), Івана Багранага (Украіна), Лесі Украінкі (Украіна), Генрыху Бёлля (Германія), дэ Рышалье (“Брыльянтавы Дзюк”). Пераможца Міжнародных літаратурных Алімпійскіх гульняў (удзельнічалі больш за 300 вядомых пісьменнікаў з 25 краін).

Перакладае паэзію і прозу з нямецкай, балгарскай, верхнялужыцкай, беларускай і рускай моў.

Творы Таццяны Дзюбы перакладзены на 65 моў свету і надрукаваны ў 31-ой краіне.

Сяргей Дзюба

**Зіма такая маленькая
бы японка**

*Вершы
Пераклад з украінскай*

ПРАСВЯТЛЕННІ СЯРГЕЯ ДЗЮБЫ

Пра тое, што ў сусветнай паэтычнай прасторы існуе і ўсё больш робіцца вядомым імя чарнігаўскага творцы Сяргея Дзюбы я спачатку даведаўся са старонак маскоўскай “Літаратурнай газеты”. Там у адным з артыкулаў апавядалася пра незвычайны сямейна-творчы дуэт з Украіны, які з пэўнага часу прэтэндуе на ўключэнне ў кнігу рэкордаў Гінэса. Сяргей, галава сям’і, звыш шасцідзсяці ўласных паэтычных зборнікаў прысвяціў каханай жонцы, Таццяне, таксама выдатнай паэтэсе, а па сумяшчальніцтву яшчэ і доктару навук. Прычым усе гэтыя зборнікі выдадзены на розных мовах і ў розных краінах. Што не кажыце, уражае... Прайшло літаральна некалькі месяцаў і высветлілася, што разам з гэтай незвычайнай парай я патрапіў ў лік першых лаўрэатаў канадскай міжнароднай літаратурнай прэміі імя Эрнеста Хемінгуэя... У паведамленні аб гэтым, якое прыйшло па электроннай пошце, аказаліся адрасы ўсіх пераможцаў. Было б крыўдна не выкарыстаць такой магчымасці для асабістага знаёмства. Мы абмяняліся кароткімі лістамі... Прайшло зусім няшмат часу, як мы адчулі сябе сапраўднымі сябрамі. У Сяргей, безумоўным лідэры гэтага дуэту (а як жа інакш, калі ты — сапраўдны мужчына?), мяне ўразілі не толькі відавочны паэтычны талент і зоркасць бачання сусвету, але і актыўная грамадзянская пазіцыя, імкненне як мага больш пашырыць кола аднадумцаў, з якімі можна і меркаваннямі пра творчасць абменьвацца, і запрашаць іх да ўдзелу у міжнародных праектах, якія праводзяцца ў розных краінах свету пры ўсё больш актыўным ўплыве Міжнароднай літаратурна-мастацкай Акадэміі Украіны, якую Сяргей узначальвае. Прычым адна з найбольш прываблівых рысаў характару Сяргея — ён заўсёды памятае пра сяброў, заўсё-

ды імкнецца зрабіць так, каб літаратар, з якім ён пасябраваў, не застаўся без хоць якой-небудзь прыемнай адзнакі...

Але ў першую чаргу Сяргей Дзюба — выдатны паэт-філосаф, паэт-лірык. Мяне аднолькава ўражваюць і ягоныя вершы, напісаныя на роднай украінскай мове, і дастаткова ўдалыя пераклады на рускую мову, якія я з задавальненнем блаславіў да публікацыі ў часопісе “Новая Немига літаратурная”, галоўным рэдактарам якога з’яўляюся ўжо амаль дваццаць гадоў... І вось новая сустрэча з вершамі гэтага самабытнага майстра. На гэты раз — у перакладзе аднаго з лепшых сучасных беларускіх майстроў вершаванага радка, сапраўднага прыжыццёвага класіка беларускай славеснасці Міхася Пазнякова. Даўно вядома — каб пераклад загу чаў па-сапраўднаму моцна, перакладчык павінен мець не меншы талент, чым сам аўтар. Не заўсёды такое здараецца, таму і творы многіх выдатных майстроў слова ў перакладзе шмат чаго губляюць... Але на гэты раз супалі не толькі ўзроўні паэтычных талентаў — супалі адносіны абодвух паэтаў да многіх пытанняў жыцця: кахання, прыроды, месца чалавека на зямлі. І ў выніку атрымаўся цудоўны спляў вобразнасці, думкі і прыгажосці, якія, складзеныя разам, і даюць тое, што завецца сапраўднай Паэзіяй. Чытаючы тое, што атрымалася, міжволі забываешся, што перад табой пераклад, а не арыгінальны твор. Настолькі ўсё арганічна і шчыmlіва:

***

*Як восень — вочы, і на скронях снег,
Ды цягне ў лета — быць навідавоку.
Кахаць Вас — грэх. А не кахаць — не грэх?
І грэх кахаць без Божгага Вас клёку!*

*Святая восень, грэшны чалавек
Зноў крывадушна старасць прымярае...
Але чаму галактыка ўсё ж мае
І тайны зор, і несканчоны век?*

Ці такое:

Тані

*Душа — як скрыпка: то маўчыць яна,
То ўраз пакутлівую возьме ноту.
Не думай пра гады — яшчэ струна,
І пакахай мяне пранізліва ў суботу.*

*Душа — як рыфма: дом, святло сама
Шукае ад радкоў і строф — к паэмам.
Хай добра там, дзе нас з табой няма —
Кахай мяне ў Парыжы і Сан-Рэма!*

*Ты адпачні, як ружу не сарву.
Не Адысей (што чуб?!) з табою...
Так хочацца душы, як бажаству,
Каб на яе маліліся, і — з ёю.*

Калі разважаць пра існасць паэзіі Сяргея Дзюбы, яе га-лоўную складальную, дык гэта, безумоўна, каханне. Без ка-ханьня, без любові, немагчыма ўявіць ніводнага сапраўднага паэта. Сергея Дзюбы гэта тычыцца асабліва:

*І Ты, яшчэ з работы не прыйшла,
І не прысела на краі пасцелі,*

*Не плачаш, не прыткнулася няўмела
Да іншага далёкага цяпла.*

*І я — пакуль йшчэ вольны і чумны,
Не сведка нават, а Пілат той мукі...
Ты падасі мне боршч, хлеб іржаны
І я не губы пацалую — рукі.*

Паэт кахае Жанчыну — зямную, у чымсьці грэшную, стомленую працай і паўсядзённымі турботамі. Такую, якая побач з амаль кожным з нас. Трэба толькі зазірнуць ёй у вочы, каб убачыць бездань кахання. Каханьня, без якога няма Паэзіі... І Сяргей Дзюба сваімі радкамі дапамагае нам зрабіць гэта.

**Анатоль Аўруцін,
лаўрэат Нацыянальнай літаратурнай прэміі Беларусі**

*Маёй цудоўнай жонцы Таццяне прысвячаю і гэту кнігу.
Яна ведае, за што...*

Сяргей Дзюба

З ЦЫКЛА “СТАНЦЫЯ ЧАРНІГАЎ”

БАЛАДА НЕПРАФІСІЯНАЛА

Для таго, каб зразумець паэзію, заўжды патрэбна цішыня.
Не выпадковыя, а дробна нарэзаныя кружочкі паўз,
калі адчуваеш сябе зацкаваным маленькім монстрам,
які гатовы адной рукой іграць на фартэп’яна,
а другой — ламаць крэсла, на якім сядзіш.

Ці зведалі вы цішыню, якая нагадвае малітву?
Напой з адзіноты і болю, які ў нас называюць спакоем?
Я люблю такую цішыню,
дзівосныя вершы маёй Таццяны
і мудрую паэзію маладой Ліны Кастэнка.

Бедныя юныя паэтэсы двухтысячных!
Часта яны толькі пераказваюць сваю маладосць.
Ды самыя прыгожыя і далікатныя рукі яе вялікасці
Жанчыны,
працягнутыя для пацалункаў усяму свету—
гэта ўжо не каханне і яшчэ не паэзія.

Душа філосафа — шчырая і недатыкальная, як музыка.
Я люблю Бога і адчуваю Яго прысутнасць
нават у перапоўненых тралейбусах.
І таму рэдка наведваю храмы.
Асабліва ў святы. Там — мітусліва.

Ён сніцца мне, і я ўвесь час думаю пра Яго.
Мне цікава весці з ім размову,
Пагаджацца і не пагаджацца.
Усё-ткі Ён разбіраецца ў драматургіі.
Так хочацца даведацца пра апошні міг жыцця свайго.

Больш я думаю толькі пра Таццяну.
Так, я люблю яе кахаць.
Усе кажуць, што ў гэтым свеце
нельга прафесійна займацца каханнем і паэзіяй.
Вось чаму я — сапраўдны непрафесіянал.

Я нават Украіну люблю, не абміне яе ліха!
І люблю свой Чарнігаў,
дзе сустрэнеш нямала прагных і зайздрослівых людзей,
дзе няма плошчы Бетховена і вуліцы Шапэна,
але многае іншае ёсць, — вось хаця б і за гэта...

Напэўна, у сягонняшні смутны час,
час палітычнай крывадушнасці і марадзёрства,
ды горкага паху грамадзянскай вайны
паэт не павінен зрывацца на фальцэт,
але жыць на зямлі як жывая часцінка Сусвету.

Аднак я не заўсёды трымаюся
гэтага ўніверсальнага слова “павінен”.

таму што, напэўна, надта люблю сябе.
Вядома! Я неверагодна пазітыўны:
бо — добры, таленавіты і невымоўна сціплы...

Увогуле, я люблю ўяўляць, што аднойчы
вы прыдумаеце мяне як ляльку, — што не вельмі
складана! —
ляльку, якая ўмела размаўляць
і нават штосьці адчуваць —
ад самага нараджэння да смерці.

Магчыма, вы захочаце пакінуць мяне на памяць —
быццам акварыум з рыбкамі залатой мянтальнасці:
а раптам я ўгадаю хоць адно ваша жаданне
ці выкінуся са сваёй мудрагелістай вежы
у ваш правільны, і разам з тым, вар'яцкі свет?

Калі-небудзь вы вып'еце самага горкага віна
і ляжаце ў ложка — не так і важна, з кім.
Аднойчы вы адчуеце сябе ржавым аўто,
адзінокім, як наша Зямля
напярэдадні новага Патопу.

Магчыма, тады вы крыху пазайздросціце мне,
каго любілі і ненавідзелі шматлікія.
Ці проста падумаеце, што я ніколі не быў кучай лому.
Дзіўна: калі-небудзь вы непазбежна прыдумаеце мяне...
І гэта... гэта будзе няпраўда.

БАЛАДА ПРА ВЕДЗЬМУ Ў ЭКСТАЗЕ

(*быль*)

Аднойчы ўсё было па-барабане,
І муха пазяхала на сталі...
Ды ў госці раптам завітала панна —
Яна ў акно ўляцела на мятле.

Абраўшы халадзільнік для пасадкі
(Той, быццам танк, вантробна зарыкаў),
Так ветліва спытала: “Ўсё ў парадку?
Ты што, саколік, ведзьмы не страчаў?”

Зачвякаў я, збянтэжана, губамі
Язык марскім вузлом звязала: Ах!
Са мною ў доме голенькая дама
Мятлу сціскае соладка ў руках!

Па дыване прайшла, як каралева:
“Расслабся, мілы, перастань дрыжаць...
Бо дома ж у мяне з вадой праблема,
Я толькі душ хачу ў цябе прыняць.

...Заснула муха, смачнага ў чаканні,
Сусед мой за сцяной з суседкі злез;
А панна, голая, гадзіны дзве — у ваннай!
Хоць, слава Богу, жонка ў родных дзесь.

Вось выйшла ўся ў слязах: “Пашанцавала!
(Ад шчасця плача, венік свой скубе)
Гарчай, прахалоднай мне хапала,
Жанчынаю адчула зноў сябе*.

Я раскажу ўсім аб такім мужчыне,
Аб рыцары, які пачцівым быў...”
І я падумаў: слава Украіне,
Ну хоць адной я неяк дагадзіў.

---

* У 90-я гады, пасля распаду СССР, па ўсёй Украіне часта адключалі электраэнергію, цяпло, халодную і гарачую ваду.

***

Як восень — вочы, і на скронях снег,
Ды цягне ў лета — быць навідавоку.
Кахаць Вас — грэх. А не кахаць — не грэх?
І грэх кахаць без божага Вас клёку!

Святая восень, грэшны чалавек
Зноў крывадушна старасць прымярае...
Але чаму галактыка ўсё ж мае
І тайны зор, і несканчоны век?

ВАСІЛЮ СЛАПЧУКУ*

І зноўку мы прыйшлі: ад догм сівых — да мес,
Кладуць нас у зямлю — да саламянае ўдавы:
Сягоння перамог, а заўтра не ўваскрэс...
Дзе ісціна — там грэх, як птушанят кроў між травы.
Адшэпча свет усіх маўкліваасцю ікон,
Паставяць нам Крыжы — у развітальны час...
А мы жывём — як вы, і марны гэты стогн:
Нас выдзеўбуць вятры, і зоры возьмуць нас?

---

* Васіль Слапчук — выдатны ўкраінскі паэт, лаўрэат Нацыянальнай прэміі Украіны імя Тараса Шаўчэнкі і многіх міжнародных узнагарод. У юнацтве ваяваў у Афганістане і пасля цяжкага ранення не можа хадзіць. Аднак мужны чалавек, пераадольваючы невыносны боль, скончыў універсітэт, абараніў кандыдацкую дысертацыю, працуе практычна без выхадных, выхаваў дваіх дзяцей. Ганаровы грамадзянін роднага Луцка і Валыні, дзе яго любяць, як Акуджаву.

***

Тані

Душа — як скрыпка: то маўчыць яна,
То ўраз пакутліваю возьме ноту.
Не думай пра гады — яшчэ струна,
І пакахай мяне пранізліва ў суботу.

Душа — як рыфма: дом, святло сама
Шукае ад радкоў і строф — к паэмам.
Хай добра там, дзе нас з табой няма —
Кахай мяне ў Парыжы і Сан-Рэма!

Ты адпачні, як ружу не сарву.
Не Адысей (што чуб?!) з табою...
Так хочацца душы, як бажаству,
Каб на яе маліліся, і — з ёю.

***

Усіх жанчын лёт да свабоды —
Нібыта водаў пlynь Гальфстрыма.
Сястра пакутніцы прыроды —
Гармонія ў нас немагчыма.

І будуць кары, як расплата,
Як змена ўбору — так бязвінны...
Ды дзевы прагнуць да пілатаў.
Пілаты — быццам кліч Айчыны.

***

У ліпені гадоў — прадбачлівыя ўсе мы.
Спазнаўшы нас саміх да самага канца.
Калі па горла — свет і памяць, не забыцца.
І хочацца знайсці не манну, а Айца.

Старэе горад ліп. Спакойна, бы ў Багдадзе
Не плавіцца Дзясна ад разамлелых цел.
Зноў змыем мы грахі. І жабракі нам рады.
І ісціны, як грып, рассем на панель.

У ліпені гадоў нястрымны нашы ночы,
І зайздрасць ліп, як бель, — мядовых і мажных.
Ёсць штосьці ад зімы... І хтосьці нас не хоча.
У знак паверым гэты, бы ў першы снег і сны.

ЧАКАННЕ

Не выпсеў снег — шчаслівы, быццам міг,
І мне лягчэй не стала ад бранхіту.
І Моцарт у пакоі ўжо заціх —
Заўжды п'янкi, як юная пахіта.

І Ты, яшчэ з работы не прыйшла,
І не прысела на краі пасцелі,
Не плачаш, не прыткнулася няўмела
Да іншага далёкага цяпла.

І я — пакуль йшчэ вольны і чумны,
Не сведка нават, а Пілат той мукі...
Ты падасі мне боршч, хлеб іржаны
І я не губы пацалую — рукі.

***

Усіх убачыў ён,
Зямных нас. І зялёных.
А можа, і не ён...
А проста — Новы год...

Мне дзіўны снег — як сон —
вярнуў Цябе нанова —
маўчання белы стогн
Ці забаронны плод?..

***

А вочы чалавечыя адкрыюць дрэвы
і прымуць ранне ў свае далоні
І ўжо зямля паўстане каралевай,
а мы з табой — ў яблыках коні.

***

Ды гэта — проста дождж, а Ты ж — краса: надзіва!
Цябе такую дзень аднойчы мне стварыў.
Я знаў Цябе даўно, прадбачыў гэта дзіва...
Хай лепей бы сябе не бачыў і забыў.

Гляджу на гэты свет малечаю ў калясцы,
Нібы манах набожны — на адкрыты храм!
Ды гэта — проста дождж. І неба ззяе шчасцем,
Але яму Твой позірк сёння не аддам.

Так урачыста ўсё, што ўзнікла паміж намі,
Вышэй за кожнае жывое палатно!
Ды гэта — проста дождж... Дождж з карымі ва-
чамі,
Такі ён мой, і я — з ім цалкам заадно.

***

Калі ў доме няма што чытаць
я званю сваёй бабулі
цяпер ёй званю ў дзень выходны
20 верасня года здаецца 1964-га
і нецярпліва цікаўлюся ці нарадзіўся я ўжо

бабуля не здзіўляецца магчыма Ўсявышні
увогуле ж ёй нават цікава
хаця яна якраз смажыць семачкі
і я пазнаю гэты пах

не я не нарадзіўся
і не трэба спяшацца
у нядзелю нараджаюцца
толькі балбалівыя
а ёй хочацца каб цвікі мяне
паважалі

мы крыху маўчым з бабуляй
кожны пра сваё
і ў абаіх сэрца баліць
аднак мне лепей бо я маладзейшы за яе

удзячны бабулі хто б гэта мяне
сягоння расчуліў
а ў яе слёзы з вачэй
кап кап
на здароўе
дзіцятка

кладу трубку так
быццам з анёлам паразмаўляў
усё-ткі добра што ёсць бабуля
хаця адна
трэба будзе неяк і на магілку
наведацца

***

Зіма такая маленькая бы японка
і твой прысуд маўклівы заўтра дождж
як быццам нехта пацалунак выкраў
дазволь душа завею пакахаць

адажыю для белага мядзведзя
самотны ён як востраў наuru
а ісціна ўсяго анёл бялявы
да раніцы ён знікне бы такой

ды ты мяне не слухаеш тады прабач
вы згаварыліся пра ўсё з зімою
палярная не для паэта зорка
спіш лісяня маё і мроіш лес.

***

Мы пазнаёмліся
на абшарпанай кухні
у студэнцкім інтэрнаце,
але, здаецца, я ведаў Цябе
у Храме — заўсёды.

Не разумею малітвы
і хрышчуся, як блажэнны,
бо калі я гляджу на Ісуса
толькі твар Твой і бачу.

Вы на здзіўленне падобныя! Хто Ты?
Няўжо ўсё жыццё
несці мне крыж
гэтай страшнай
і прыцягальнай таемы?

Пакахайшы Цябе,
я прыйшоў да Яго,
але цяпер — каго ж з вас
я люблю болей?!

***

Мама з татам паляцелі на танцы
і былі самай прыгожай парай
і любіла іх несканчонае танга
глыбокае як лёгкія поўні

і ўслед адразу за тым пяшком пад ранне
ў дом анёлаў дзе цудам нарадзіўся я
надарылася нядзеля крык сусветны
толькі мама знала першы верш дзіцяці

ўсё змянілася мамы не танцуюць
а мы толькі пасталелыя паэты
і ўсё ж у дзяцінства хочацца вярнуцца
давай Танюша паляцім на танцы.

***

Недатыкальнае неба
Тут ценю ўласнага баіцца
І ў фортку шэпча зноўку дзіўна,
Што народзіш: паэта, бога...

Я сплю. Мне так чароўна спіцца!
Завабліва ў мяне заходзіш...
І горад жыў: як прад заходам,
П'е нашу кроў ён паціхоньку.

На міг ў акно раптоўна — прывід...
Хто паказаўся там іконна?
Што пра Цябе, мая ты, знаю?
Усё? Шмат? Мала?.. Ані-чо-га.

***

Ты не пытайся: ці кахаю? Адчуй цяпло маёй далоні —
Чароўнай, шчырай, быццам мара, што абдымае нас улетку.
Не трэба слоў! Яны — для вечных. Для тых, каго ўжо
больш не будзе...
І я не ўмею майстраваць некропалі прыгожых слоў.

Ты не пытайся: ці кахаю? Хай наша мора зноў прысніцца...
Як палкі бог, спакуса, мара, што бязмежжам моцна вабіць...
А словы што?! Яны, як птушкі: злавіць сіламі лёгка можна.
За кратамі там сумны краявід і горкае “бывай”.

Ты не пытайся: ці кахаю? Мы йшчэ не выйшлі з мора...
Забаўныя мядузы тут рэальней за ўсю пышнасць саг.
Не трэба слоў! Яны — як дым. Як папаратнік на Купалле.
Сцвярджаюць, што цвіце! Ды хто хоць раз той квет знайшоў?

***

Мяне пафарбавалі
ў іншы колер,
і я цяпер —
як маці пазашлюбанага дзіцяткі,
якая ані ў чым не вінавата,
ды ўсё ж такі саромецца павінна
ўсяго, што здарылася з ёю.

Ды толькі таму,
хто зможа кахаць
мяне і такой,
аддамся я
нават з большай страсцю
і асалодаю, бо шчыра
кахаю я кожнага з вас:

Быццам адзінага і
непаўторнага, пакуль
незанятага, а таму
апанаванага глыбокай
і чароўнай тайнай.
Я буду вас спакушаць,
нібы дзяўчына, вам жаданая!

Я буду станавіцца вамі,
і ва ўсіх вандраваннях
з вамі будзе часцінка
маёй душы.
Я буду маліцца за вас,
як манашка,
пакуль аднойчы

не адчую, што вы ізноўку
дакранаецца да майго пругкага
і неспатольнага цела.
І мы заўжды будзем разам!
А цяпер трымайце свае чамаданы
і адыходзьце — ідзіце ў будучыню —
нашу...

І помніце:
што б ні здарылася,
якія шляхі, пероны
не праляглі б між намі,
вы — самыя лепшыя!
Гэта сцвярджаю вам я —
Станцыя ваша “Чарнігаў”.

***

Сыходзіць дзень,
Сыходзіць год,
ты пачынаешся:
ужо не цалаваная,
яшчэ не цалаваная, —
белым целам,
вершамі белымі.

Я зноўку веру:
гэта — пачатак,
сходу начыста,
а не начарна...
полымем свечкі
дрыжаць секунды
і зноўку трымцяць
вусны твае.

***

*Лісцё зляцела на дарогу,
Яно ляжыць, яму нішто...
Тацяна Гнедаш*

Калі-небудзь я напішу
апошні верш
і не дажыву
да старасці:
павалюся ў дарозе
асеннім лістом
і будзе мне лёгка.
Ты не хвалойся.
Я ўсё роўна прыйду
на спатканне з табой,

тонкаю свечкай
прываблены —
у храме.

**З ЦЫКЛА “СВЯТЫЯ МАЕ НОГІ,
ТАК ПЯКЕЛЬНА ГУДУЦЬ...”**

***

Сонца пахне
снегам і яблыкамі,
снег і яблыкі
пахнуць сонцам,
чыёсьці жыццё —
зямля запаветная,
а мы ў ёй — цыганы...

***

Вісяць ластаўкі
на двары —
нізка, ля самай зямлі:
у кожнай —
кроў з губы прыкушанай,
вочы, ад пылу і страху — шэрыя, —
вочы свавольных акцёраў
містычнага тэатра лялек,
за чыесьці грахі пакараных.

Я не магу дапамагчы гэтым вачам,
хаця ўтрымліваю позірк іх,
і, быццам інакня
неіснуючага манастыра,
назіраю, як змяншаюцца
у пустэчы несапраўднага лета,
нібы фігуркі ластавачак,
падвешаныя за рукі салдацікі
на падворку гарнізоннай гаўптвахты...

***

Сярод мора і рыб
кахаем адно аднаго —
цёплыя, пяшчотныя —
на развітанне.

Затым станем
морам і рыбамі
і з халоднага берага
іншых кахаючых прызем.

***

Увайдзі ў мяне
голсам раненай скрыпкі —
усё тут адкрыта.

Пад пакровам
болю твайго
я памерці хачу.

***

З'явіцца першым снегам —
пакуль цябе чакаюць
і знікнуць —
пакуль не надакучыў:
навошта вам, тутэйшым,
пакутаваць апошнім дыханнем
снегу блазнаватага?

***

Вылавіў у моры
душу прыгожую —
забытую душу
нейкага рамантыка...

Вынес на бераг,
А яна — мёртвая.

***

У адной краіне забаранілі снег,
а ён усё роўна з нябёсаў прыходзіў
і ўпрыгожваў карункамі сваімі
вокны, галіны і вейкі...
Толькі мы казалі — няма снегу!
А ён прыходзіў і нас маляваў —
такімі, якімі мы яшчэ не былі ніколі,
гэты дзіўны, юродзівы снег.

***

Паўстануць перад нашымі душамі
дрэвы Гефсіманскага саду
і густа заквітнеюць
быццам чарнобыльскія.

***

Тонкімі пальцамі
асцярожна, каб не задужа
запэцкацца крывёю,
дастаем са спелых вішняў
непатрэбныя нікому
костачкі жыцця.

Вялікая міска напоўнена
немым крыкам,
затыкаем вушы
гучнымі словамі,
каб не чуць малітвы
гэтых вішняў, што нас пакідаюць.

***

Аднойчы прысніўся мне
незнаёмы горад
і я рашыў крыху пазабавіцца —
хадзіў і страляў ва ўсе бакі
вішнёвымі костачкамі сваіх вершаў...

Цяпер да мяне прыходзяць розныя людзі,
на галовах якіх выраслі вішнёвыя дрэвы.
Я ведаю ўжо цэлы сад такіх людзей.
Яны не скардзяцца на свае турботы
і не лаюць мае верлібры
і ўвогуле паводзяць сябе цалкам далікатна,
нібыта з іх пажартаваў
якісьці барон Мюнхгаўзен.

Але мне чамусьці сорамна. Бо з-за мяне
у гэтых людзей узніклі пэўныя нязручнасці.
Але я так люблю вішні!
І я страляў у пракожных толькі костачкамі
далікатных сваіх вершаў.

Чаму ж тады на твары гэтай цудоўнай
жанчыны з вішнёвым дрэвам — слёзы,
Ці... кахае?! Божа, як жа гэта небяспечна
жадаць
быць
Табой!

З ЦЫКЛА “ТУДЫ, ДЗЕ СЛЁЗЫ ФАЭТОНА...”

ПАЦАЛУНКІ

(трыціх)

I

Пацалункі-світанкі
спяшаюцца да Твайго
твару,
не арыентуючыся
па сонцу,
хаця і нагадваюць
сваёй ласкавай
няўлоўнасцю
маленькіх сонечных
зайчыкаў.

Загадкава празрыстыя,
яны хочуць
зразумець цябе
ўсю:
але, задыхаючыся ад пяшчоты,
плывуць у цёплым,
забаўным танцы
ў тваіх гаючых
далонях, —
не ахапіць неабсяжнае!

II

Пацалунак-надзея
пахне часам
і пасмамі
Тваіх валасоў,
абпальвае
гарачымі вуснамі,
што падарылі
сёмае неба,
зачароўвае
ізмуродамі Тваіх
слоў.

Адольваючы страсць,
шэптам
схіляе калені
перад трываласцю
Тваёй Нелюбові (?)
і зайздросціць галактыцы:
яе свяцілы
засынаюць карлікамі,
пазнаўшы вечнасць
суперзорак.

III

Пацалункі-паэты —
вялікія ўтапісты:
кожны лічыць сябе
галоўным
і адзіным
для сваёй абранніцы,
рытмам і фарбам

не адлюстраваць тваіх
вачэй.

Але калі ў куточку
Тваёй усмешкі
з'яўляецца Бог,
пацалункі-паэты,
якія вераць у цуд,
страсна,
да знямогі
ствараюць гармонію.
... Так нараджаецца
тайна Жыцця.

ЖОНЦЫ

Нават бурклівая электрабрытва
з яе пастаяннымі скаргамі
на жыццё
не стамляе мяне гэтак,
як упэўненае раўнадушша
люстэрка —
яно надта аб'ектыўнае!

Але насуперак заганам
зямнога рэалізму, я святкую далікатнасць
Тваіх рук,
якія ўмеюць
маляваць мяне
іншым.

***

Аднойчы двойчы
я ўвайшоў у адну і тую ж раку,
каб назаўсёды растварыцца
ў яе целе.

І тады, спалонены Космасам,
на малюсенькай
рубінавай планеце
убачыў сваё дзяцінства —

чарнявага хлопчыка,
які моцна прыціскаў
да грудзей
мае мары.

“Я вярнуўся, прымі мяне!” —
хацелі крычаць мае губы,
ды толькі па-зрадніцку замерлі,
утварыўшы недарэчную грывасу.

“У цябе — дзіўная ўсмешка
і нязносна дарослыя вочы.
Нашы планеты думаюць
Аб розных арбітах.

Я не хачу быць з табой!” —
звонка адгукнулася дзяцінства,
павярнуўшыся да мяне
спінай.

Так я згубіў раку,
у якую ўвайшоў двойчы.
...Засталіся звычайныя
зношаныя сны.

Але вельмі рэдка
я прачынаюся
ад голасу хлопчыка
з рубінавай планеты.

БАЛАДА ПРА КВЕТКУ

Я прага цемры,
адлучанасці,
пустыні.

І быў знаёмым зверам
з адчаю і стомленасці.
І ляжаў пад трыма коўдрамі
скурчанай, напалоханай
істотай.

І гэта не было парадоксам —
я замярзаў.

І вар’яцеў,
як сто паэтаў.

І не мог выратавацца
ніводнай думкай.

І клікаў на дапамогу Ісуса,
сціскаючы ў далонях
слабае сэрца.

Ты спалохалася.
І прачнулася вялізнай
палымянай
Кветкай,
каб, абняўшы мяне,
растварыцца пялёсткамі.
Хацеў цеплыні,
красы,
сноў, што збудуцца.

І гэта не было парадоксам —
мы засыналі.

***

Я люблю дзень,
калі да мяне прыйшоў
Чурлёніс
і працягнуў
слязу Фаэтона,
настоеную на мелодыях
зор.

І я, хто прывык
высмоктваць час
з пальца,
захварэў
Сусветам.

***

Горад, які трызніў небам
і вар'яцеў ад яго
прыгажосці,
цяпер працуе інквізітарам,
старанна сціраючы блакіт
атручанымі пацалункамі.

Неба, якое нават у абдымках
горада не клялося яму
ў каханні, таму што кахала
адно толькі сонца,
згасае, пакутліва спрабуючы
схаваць
слёзы вернасці.

***

Неба прыйшло да соснаў,
Дыхаючы марамі — да закаханых:
благаславіць.

Людзі схапілі неба
і вытапталі яго мары.
А затым — гамак зрабілі.
І распялі — між соснамі.

***

На серабрыстай далоні вечнасці
маленькая дзяўчынка
расчэсвае валасы
месяцовым грабяньком
і ў наравістым люстэрачку
не бачыць свайго твару:

Там яе позірк
і маршчынкі
незнаёмай жанчыны.

***

На востраве
далёкім, як слёзы Евы,
сціснутых у абдымках
асляпляльна-белых скал
так, што можна злавіць
далягляд.
калі ён не ўцякае ў мора,

знайшла прытулак
музыка —
каб стварыць
Мужчыну
І Жанчыну.

***

Жывіце доўга,
пішыце мала
і не абвінавачвайце Неба
ў грахах.

***

Заплаканая прыгажуня:
Вейкі
пацеркамі слёз
зачаравалі вясёлку.

***

Людзі,
прашу вас, цішэй —
не чуваць мора.

***

У кутку гітары
старэнькай,
як дзіцяці,
стаяць нялёгка.

***

Маленькаму снегавічку
сніцца зімой
малако жанчыны.

***

Твае сны
робяць мяне
мужчынам,
губы — гурманам,
вочы — паэтам.

***

Свет сапраўды круглы —
два Твае
паўшар'і.

***

Эйфелева вежа Тваёй гордасці
усё ж такі дазволіць прыямліцца
адзінокаму
лісціку-самалёціку.
А ў ім схавайся я!

***

Галасы былых летуценняў
гавораць са мной уначы,
і я імкнуся дакрануцца
да Цябе —
шэптам.

***

Блюзам шчаслівых катоў,
брызам празрыстых фіранак,
пялёсткамі пальцаў
сакавіцкіх зор
спакушаю цябе
вершам мары маёй стаць.

***

Апранаю кашулю
на твае пацалункі,
пакінутыя на целе маім.

***

Душа — белая,
а цень яе — чорны,
а я — гэта Ты?

***

Цябе ўжо няма,
сонечная дзяўчынка,
а мае пальцы
па-ранейшаму гладзяць
дасканалую матэрыю
твайго цела.

Паглядзі, бо я побач —
цёплы ручны вецер.
Вазьмі мяне і закалыхай,
як дзіцёнка:
сонечна засну
на далоні тваёй, дзяўчынка.

СОН

І быў я паэтам,
І жыў тысячу год...
А потым — усё мінула:
Толькі адбіткі Тваіх ног
На пяску.

***

Дзіўна мне:
Намаляваў сонца,
а яно грэе.

***

Цяжка мне:
падаюць зоркі,
а жаданні скончыліся.

***

Мне хораша:
квітнее дзіўна партулак
на магіле маёй.

З ЦЫКЛА “І БОЛЬ ФАНТОМНЫ АД КАХАННЯ...”

***

Ён не быў Рэмбрандам,
а яна — Яблонскай:
ён разгружаў вагоны, а яна безупынна
на калькулятары штосьці лічыла, —
так дзеці лічаць зоркі,
дзея таго, каб заснуць.

Днём яны працавалі,
як звычайныя людзі;
а ноччу — тварылі
у невялікай майстэрні сваёй,
забываючы пра ўсё
на свеце.

Яны былі захоплены сапраўдным
высокім мастацтвам;
таму пасля, калі яны паміралі
ад пяшчоты,
ім не рашалася асіціраваць
нават усёвядушчая поўня.

І цвыркуны адчувалі імгненне,
калі патрэбна вытрымаць паўзу;
і тады ў доме гучала
дзіўная музыка слоў;
і маленькая майстэрня
запамінала

Кожнае чароўнае дыханне
і грацыёзныя рухі
маладой багіні
і яе сааўтара,
бо ўсе гэтыя ночы былі
асаблівымі і непаўторнымі!

Яны засыналі пад ранак
і нават не заўважалі, калі
іх творчасць перарастала
ў страсны сон,
ахоплены новымі і неверагоднымі
жаданнямі.

Таму і ў сне яны зноўку
рабілі тое ж самае — тварылі;
а потым, днём, ён цярпліва
насіў на плячах сваё неба,
а яна старанна лічыла
на калькулятары далёкія сузор'і.

І, праз далеч, што была між імі,
яны ўсміхаліся адно другому, —
так, быццам захоўвалі тайну,
самую вялікую тайну;
і нават калі
аднойчы

Яе цела раскрыжаваў нясцерпны боль,
яна адчувала сябе
самай шчаслівай жанчынай у свеце;
бо так здарылася:
карымі вочкамі на маю матулю
глядзеў яе твор.

***

Калі адзінота,
ледзяніць і працінае
мяне да касцей;
прыходзіць мой вораг;
я ніколі загадзя
не магу пазнаць
яго ў твар і не ведаю,
як ён будзе апрануты.

Сягоння мой вораг
падобны на рыцара;
ён не пасміхаецца
з мяне, не папракае
і нават не спрабуе
плесці інтрыгі,
а проста прапаноўвае
біцца на мячах.

Я ведаю, што жыву
зусім не так,
як гэтага жадае
мой вораг,
таму што кожны дзень
парушаю яго законы;
я стаміўся і не хачу
яго забіваць.

Але ў мяне зноў
няма выбару: сутаргава
сціскаю абедзвюма рукамі
жахлівую зброю

і нападаю першы;
цяпер мы — неразлучныя,
і яго позірк абпальвае
маю скуру.

Аднак я стараюся
не глядзець у вочы
свайму ворагу —
мяне толькі цікавіць жудасная музыка
нашых мячоў;
яна змаўкае толькі
на імгненне,

Калі, згубіўшы раўнавагу
ад моцнага ўдару,
я апынаюся на зямлі;
мой вораг — надта высакародны,
каб выкарыстаць
маю бездапаможнасць;
ён чакае, калі я, нарэшце,
апамятаюся.

І нават дапамагае мне
падняцца (малайчына!);
ганаруся сваім ворагам —
у іншых абставінах
мы маглі б стаць
самымі лепшымі сябрамі,
а цяпер я яшчэ здольны
яго забіць.

Галоўнае, не браць пад увагу
шум горада —
ні скрып тармазоў
адчайных аўтамабіляў,
ні мітуслівыя крокі прахожых
не павінны прывесці
да фатальнай памылкі, якая
будзе каштаваць мне жыцця.

Тым больш, што тут,
у гэтым дзіўным закавулку,
наш паядынак —
у поўнай бяспецы, —
толькі мой вораг
ведае сюды дарогу...
гэтыя абдымкі мячоў
зусім знясільваюць мяне;

І я ўжо не магу
адрозніць пот ад крыві,
але павінен настойліва
працягваць наш танец,
пакуль не прагучыць
апошняя нота;
усё ў парадку — гэтыя паядынкі заўсёды
былі нясцерпна цяжкімі!

Меч працяў мяне
спакойна і ўпэўнена,
зямля некалькі разоў
нахілілася насустрач

і праглынула мой твар...
— Як ты? пацярпі,
я хутка прыйду, — суцяшала
жанчына ў трубцы.

— Нармальна, — шавяліў губамі мой вораг, —
цяпер усё будзе іншым...
— Што ты маеш на ўвазе? —
занепакоіліся ў трубцы...
не, гэта быў не сон: на падлозе
ляжала знявечанае цела
яго ворага.

У
якім
ён
не
мог
не
пазнаць...
сябе.

***

Учора я знік:
не пакахаў сваю адзіную
жанчыну, вінегрэт не паспытаў,
а якісьці “Рэал” абыграў маё
кіеўскае “Дынама”.

На працы мяне няма,
нават — дома, а ў псіхбальніцы —
толькі Напалеон, Сталін
і Майкл Джэксан —
ніводнага ненармальнага, ці паэта!

У моргу толькі знаёмы
паталагаанатам красворды
разгадвае: план на нябожчыкаў
перавыкананы, таму людзі
ўжо амаль тыдзень не паміраюць.
Ды я прывык, і суседзі —
расчараваныя, бо наш ложкак
не рыпіць, вершы
не пішчаць, а кактусы
не цвітуць.

“Поўны абзац!” — як сказаў бы
я, калі б адшукаўся...
аднак мяне ўсё яшчэ няма:
ні ў Інтэрнэце, ні ў капе сена,
ні ў шафе Алы Мазур*!

---

* Ала Мазур — папулярная вядучая цэнтральнага тэлеканала “1+1”, аднакурсніца Сяргея Дзюбы.

Сябры з нашага ваколля
стварылі штаб для маіх
пошукаў: знайшлі шкарпэткі,
якія я ў пазамінулым годзе на Спаса
згубіў, а мяне — няма.

Вядро вішнёўкі выпілі,
бо так лепш думаецца,
і вырашылі, што мяне “зьялёныя” актывісткі
захапілі: хіба мала жывых дрэў
маімі кніжкамі сталі?

Сцвярджаюць, цяпер паэтаў
пачнуць прывязваць да соснаў
дзесьці між Канатопам і
Шапятоўкай; і ветліва
будуць прасіць, як сатысфакцыю,

Мільён еўра —, бадай, не менш,
з мяне першага і пачалі...
вось табе і “ландышы”:
быццам за такія грошы
я сам бы сябе не выкраў!

А міліцыя ўпэўненая, што гэта —
прышэльцы, з той прычыны, што ў іх
морды — чырвоныя і вочы
неяк падазрона бегаюць... ад нахабства —
расійскага газу ім мала!

Толькі ніводзін нармальны “мент”
у НЛА гранату не кіне —

хай ужо Белы Дом, Крэмль і
Марыінскі палац з Марсам
дамаўляюцца...

Аднак дзе я? Божая кароўка
на балконе не доена,
будзільнік галосіць,
калі яму ўздумаецца;
а сусед сноўдаецца ў кашулі

Навыварат, і ніхто не ведае,
калі яго паб'юць;
сябры пайшлі да варожкі
тая маток нітак долу
выпусціла і гаворыць:

“Як жа вы гэта разблытаць
збіраецца, калі ён і сам
сябе яшчэ не знайшоў”;
і сябрам прыкра, і мне саромна —
зноўку ва ўсіх дзень прапаў:

Суседзі не выспаліся,
каханая жанчына на віртуальных
мужчын ужо глядзець
не можа, а мух увогуле
ад катлет не аддзяліць!

Сягоння мяне няма —
ну што я магу зрабіць?
не засмучайцеся: заўтра

згубіцца нехта іншы
і яго знойдуць — абавязкова.

Калі, вядома,
яму не пашанцуе
учыніць немагчымае —
проста збегчы...
ад сябе.

***

Ігару Паўлюку

Сягоння сонца зноўку не ўзышло.
І цішыня навокал — глушыць вушы.
І каб не з'ехаць з глузду ад удушша
Шалёна б'ешся ў шчыльністае шкло.

І ўжо не адчуваеш крылаў кліч,
Не любіш ці забыў — як быццам небыль.
Табе цынічна прапануюць неба,
Ды неба ці было ў жлабоў калі?

Тут час ужо пасаджаны на кол,
Гніе — субстанцыя другога сорту...
І хочацца ўсё сцерці гэта к чорту,
Як файл стары. А можа, і ўзяць ствол!..

***

Ты адпускаеш
мяне ў неба,
і я адчуваю
неверагодную палёжку:
у кожны гай,
над якім я пралятаю, люблюся, і кожная
травінка мне небам
пахне!

Я — твая палавінка,
якая п'янее ад волі,
ведае, што абавязкова
вернецца да маленькай
гарэзлівай дзяўчынкі, —
вунь там, унізе,
каб лагодна
прыпасці
да Тваіх ног.

Я ведаю — Ты
ганарышся мной,
як сапраўдным
мужчынам; бо не ў кожнай,
нават вельмі прыгожай
жанчыны
ёсць уласны
папяровы
змей.

***

Жанчына была малочнай ракой
з кісельнымі берагамі...
...адзін чалавек паплыў
супраць цячэння і
ўтапіўся.

Другі хацеў
перайсці раку ўброд,
ды толькі ногі намачыў,
а малака
не паспытаў.

Трэці паспрабаваў
злавіць яе з берага —
усё закідваў свой
паплавок, пакуль той
не адарваўся.

У чацвёртага была
раскошная маторная лодка;
ды сам чалавек
зусім не ўмеў плаваць,
а таму так і не зразумеў,

Чаго хоча жанчына...
былі яшчэ пяты і шосты,
якія толькі ўздыхалі:
“ох, і гэтыя
бабы...”

А потым адзін чалавек
увайшоў у ваду і...
да гэтага часу паміж
кісельнымі берагамі
плавае.

— Як табе ўдалося
пакарыць
раку?! —
здзіўляліся
няўдачнікі.

— Хіба можна яе пакарыць? —
усміхнуўся чалавек, —
я проста люблю
плаваць і ныраць
на глыбіні.

***

Калі я нарадзіўся ў маім горадзе,
ён мне здаваўся бязмежным,
як цэлы свет, а потым я рос,
і мой горад паступова
змяншаўся — хутка ён
стаў зусім маленькім:
мае ногі смешна тырчалі
з яго вуліц, бы з кароткіх
штонікаў; а яго неба ціснула
мне на галаву, як старэчая
кепка.

Калі я сцяміў, што вырас
з майго горада, паехаў
шукаць сабе іншы — я шукаю
яго да гэтага часу; бо на жаль,
расту чамусьці значна хутчэй,
чым мае гарады. Я ўжо прывык, што не магу
выпрастацца на поўны рост,
і таму вымушаны згінацца
ў тры пагібелі. Магчыма, хутка
ўвесь свет стане мне надта цесны?
Я расту. Колькі ж галактык мне
неабходна?!

***

Прыйшла надзея ў рай вярнуцца нам —
А даўні грэх загладзіць мы паспелі?
На жаль, да гэтага не дацягнуў Адам,
Злёг ён, пакрыўджаны на Еву вельмі.

Люд Божы ўзважыў гэты знак святы,
Марнелі твары ад нябёс світалых...
“Народ, вы чулі?” У адказ маўчаць краты:
Не заблукаць бы ў надта светлых далях!

Той рай стаць даражэйшым мог, як газ...
Ці мала што, ёсць розныя прычыны!..
Жанчынамі не любаваліся мужчыны,
Анёлы ж чырванелі зноў за нас.

***

Люблю лайдачыць і лавіць варон —
Свет скурвіўся да дзіркі пад камодам:
У ім хлусня — надвор’е, ўлада, мода,
Лядашчы Старац — той яшчэ, здавён.

Я вершы пакідаю каля вод —
Ў якую даль іх хваля занясе?
Тут, не сціхаючы, сонцазварот
Душу ратуе шчыра, пакрысе.

Пракляты рай і пекла — у пасудзіну адну
Зліваюцца і стынуць, нібы кроў...
Нічога на душы — адна любоў.
Ды вершы йшчэ — за хвалямі ідуць.

***

Ты даўно не наведваеш горад сваіх буквавін,
Творыш мне аднаму кветкі, сонца заходы, дасвецці, —
Адчуваю сябе, быццам магму падземных глыбінь,
Як загублены воін, турботаю стэпу сагрэты.

Гэта — нібы навобмац знайсці залаты гарызонт:
Хай заплюшчаны вочы, ды крочыць даверча па небе...
Можа, ісціна проста ў жанчыне? Не ведаем код:
Да цябе б мне дайсці, дарасці б мне хаця калі-небудзь.

Завязі мяне ўдаль на рэальным сваім караблі —
Мы вясну адшукаем, затым і жаданага сына...
Ты ў дарозе даўно — і ў далёкай, напэўна, зямлі,
І фантомна баліць ад любові тут мая палавіна!

***

Збылося. Ізноў! Без мяне сплыў раптоўна каўчэг.
Маркотна глядзелі абраннікі — людзі, звярыны.
Са мной развіталіся плачам за бераг радзімы,
Дзе нехта застаўся — не Шмуэль, не Шчэк і не чэх...

Маё тут усё — я не вымаліў: соннаму ў дар —
Сланечнік з паўсонца, разгорнуты шырака сшытак...
Надыхацца вольна! І высмактаць з пальца адкрыта, —
Для тых, што аднойчы ўсё ж вернуцца ў родны кашмар.

Яшчэ іх “папросяць” з Егіпта ці рая — Ізра... —
Падавяцца маннай, святых клянучы ў непагоду!
Пакінулі дзіўна — такога вось месяца, года.
А я ўратаваўся. Дык шчасна ўсміхнуцца пара...

***

Я перажыў сябе: пакутліва адпіў...
Ціхутка пахаваў — ніхто і не прыкмеціў!
Пакінуў паўдушы (ні слова — ля магіл)
Ды Бог з ім, не такім! І Бог са мной. На свеце

Ўзыдзіце, кветкі, зноў, як зніклая любоў!
Вы мне таму, што там, — патрэбныя, магчыма, —
Як попел — галаве, як сонца купалоў,
Алергіку — вясна, і тонкай скуры — стыгма.

Няхай сабе растуць! Я не прыду назад.
У кожнага свае ў нас мары, быццам шрамы, —
Камусьці — хоць праз боль, але дай Боскі сад:
Яму зайздросчу часам я, бы мама.

***

Сябрук Адам ідзе ў універсам,
Сабе і сябру купіць ён патроху...
І ўспомніць зноў, як, бы з перапалоху,
Ён, пакахаўшы, неба страціў сам.

Дзе, праўда, не балела галава,
Не існавалі прывіды, паэты...
Дзе можна не хварэць сканчэнем свету,
І каяцца не трэба дзень ці два.

Ён уздыхне, закурыць — а было,
Жыў — не тужыў, як бог, і вось вам — наце...
— А ўсё ж такі люблю яе, пракляцце!
...Ты ж усмінешся — нібы ўсё дайшло.

Сяргей Дзюба

(біяграфічная даведка)

*Українскі паэт, празаік, публіцыст, дзіцячы пісьменнік,
драматург, перакладчык, парадыст, крытык*

Сяргей Віктаравіч Дзюба нарадзіўся 20 верасня 1964 г. у горадзе Пірацін Палтаўскай вобласці (Украіна). У 1989 годзе скончыў факультэт журналістыкі Кіеўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Тараса Шаўчэнкі. Працаваў ва ўкраінскіх і замежных газетах, часопісах, на радыё, у выдавецтвах. Служыў у арміі. Зараз жыве і працуе ў горадзе Чарнігаў.

Прэзідэнт Міжнароднай літаратурна-мастацкай Акадэміі Украіны (якая аб'ядноўвае вядомых пісьменнікаў, перакладчыкаў, вучоных і журналістаў з 53 краін) і міжнароднай грамадскай арганізацыі “Чарнігаўскі інтэлектуальны цэнтр”, старшыня Чарнігаўскай гарадской арганізацыі Нацыянальнага саюза журналістаў Украіны; намеснік галоўнага рэдактара Чарнігаўскай абласной газеты “Дзясянская праўда”; ганаровы прафесар Луцкага інстытута развіцця чалавека Універсітэта “Украіна”.

Член Нацыянальнага саюза пісьменнікаў Украіны, Славянскай Акадэміі літаратуры і мастацтваў (г. Варна, Балгарыя), Міжнароднай літаратурнай Акадэміі “Македонія Прэзент” (г. Скоп’е, Македонія), Міжнароднай Медытаранскай Акадэміі імя братаў Міладзінавых (г. Струга, Македонія), Міжнароднай Акадэміі літаратуры і мастацтваў Румыніі (г. Бухарэст, Румынія), член Міжнароднага саюза пісьменнікаў імя П. Багдана (кіраўнік — Етон Келмендзі, Бельгія) і Міжнароднага клуба Абая (г. Алматы, Казахстан).

Маёр запасу. Казацкі палкоўнік.

Аўтар 67-мі кніг, прысвечаных жонцы — пісьменніцы, журналістцы і літаратуразнаўцы Таццяне Дзюба (паводле меркаванняў спецыялістаў, гэта адзіны такі выпадак у гісторыі сусветнай літаратуры). Аўтар і рэжысёр-пастаноўшчык 36 радыёп’ес, у якіх сыграў галоўныя ролі. Укладальнік і выдавец 10 анталогій сучаснай украінскай паэзіі, прозы і крытыкі. Перакладчык з балгарскай, польскай, беларускай, рускай, шведскай, італьянскай, персідскай і іншых моў. Сааўтар песень.

У 2013 годзе ў Польшчы выйшла кніга вершаў Сяргея і Таццяны Дзюбаў “Размова мужчыны і жанчыны” на польскай і ўкраінскай мовах (перакладчыкі Раксана Кжэмінская, Марыянна Хлопек-Лабо і Ганна Тылютка; мастачка Ядвіга Квяткоўская; Люблін). А ў 2014 годзе выдадзены кнігі Сяргея і Таццяны Дзюбаў: “Выбраныя творы” — на англійскай і ўкраінскай мовах (перакладчыкі Люба Гавур, Багдан Байчук; ЗША, Нью-Ёрк); “Апошнія качэе кахання” — на казахскай і рускай мовах (перакладчыкі Аўэзхан Кодар, Уладзімір Ільін; Казахстан, Алматы). У гэтым жа годзе надрукавана кніжка Сяргея Дзюбы “Вершы для Тані” (перакладчык Алекс Врубель; Велікабрытанія, Лондан). А ў 2015 годзе выйшла яе другое выданне на пяці мовах: англійскай, украінскай, польскай, сербскай і рускай.

У 2015-м годзе выдадзены паэтычныя кніжкі Сяргея і Таццяны Дзюбаў “На серабрыстай далоні вечнасці” (на балгарскай і ўкраінскай мовах, перакладчык Дзімітр Хрыстаў; Балгарыя, Сафія); “Вершы на 60-ці мовах свету” у чатырох тамах (Канада, Таронта).

У 2016 годзе выйшлі з друку кнігі выбраных вершаў Сяргея і Таццяны Дзюбаў “Яблыкі з нябеснага саду” — на туркменскай і ўкраінскай мовах (перакладчык — Ак Вельсапар; Швецыя, Стакгольм: выдавецтва “ГУН”; Туркменістан; Украіна); “На востраве, далёкім як слёзы Евы” — на серб-

скай і ўкраінскай мовах (перакладчык — Рыста Васілеўскі; Сербія, Смядзерава: выдавецтва “Арка”). А раман-серыял для дзяцей Сяргея Дзюбы ў сааўтарстве з Ірынай Кулакоўскай) “Пацягуські” выйшаў у Канадзе ў серыі “Лаўрэаты прэміі імя Эрнеста Хемінгуэя”).

Лаўрэат многіх міжнародных і нацыянальных літаратурных прэмій. У 2014 годзе стаў лаўрэатам Малой Нобелеўскай прэміі — Міжнароднай літаратурнай прэміі імя Людвіга Нобеля “Будон” (Удмурція), а таксама міжнародных узнагарод — “Залаты пярсцёнак” (Македонія), “Перамога” (г. Варна, Балгарыя, Міжнародны фестываль паэзіі “Славянска праградка”, Міжнародная ўзнагарода Сіндыката балгарскіх настаўнікаў) і “Залаты асык” (Казахстан); пераможца Міжнароднага фестывалю паэзіі ў Лондане (Велікабрытанія); узнагароджаны Ганаровай граматай Саюза балгарскіх пісьменнікаў і Нагрудным знакам “Залаты Пегас” — за выдатную літаратурную і перакладчыцкую дзейнасць, а таксама прапаганду балгарскай літаратуры ў Украіне і свеце.

У 2015 годзе стаў лаўрэатам Міжнароднай літаратурнай прэміі імя Эрнеста Хемінгуэя (Канада, за ўмацаванне творчых сувязяў паміж народамі), лаўрэатам XXXVII Міжнароднага фестывалю паэзіі і верхнялужыцкай культуры ў Германіі (Баўтцэн — Дрэздан — Берлін), а таксама пераможца міжнароднага літаратурнага конкурсу твораў для дзяцей (Канада).

У 2016 годзе ўзнагароджаны ордэнам “За развіццё Украіны”, юбілейным медалём Украінскага фонда культуры “За вернасць заповітам Кабзара” (да 200-годдзя з дня нараджэння Тараса Шаўчэнкі), медалямі Івана Мазепы, Багдана Хмяльніцкага, “За адраджэнне Украіны”. Лаўрэат Міжнароднага конкурсу “Чаканнае слова Бабеля” (Канада). Лаўрэат XXXVIII Міжнароднага фестывалю паэзіі верхнялужыцкай культуры (Германія, Баўтцэн). Лаўрэат Міжнароднай літара-

турнай прэміі імя Веняміна Блажэннага (Беларусь). Лаўрэат Міжнароднай літаратурнай прэміі імя Юзафа Лабадоўскага (Польшча). Узнагароджаны дыпламам Міжнароднага фестывалю “Літаўры” (Украіна, 2016). Лаўрэат Міжнароднага фестывалю літаратуры і мастацтваў Румыніі (Бухарэст, 2016).

Лаўрэат Міжнароднага літаратурнага конкурсу імя дэ Рышалё (Адэса, 2016 г.); вышэйшая ўзнагарода — “Брыльянтавы Дзюк” у намінацыях “Паэзія” і “Літаратурныя Алімпійскія гульні” (літаратурнае шматбор’е, дзе стаў першым Алімпійскім чэмпіёнам па літаратуры).

Удзельнік творчай паездкі ў Казахстан па запрашэнні Казахскага нацыянальнага ўніверсітэта імя аль-Фарабі. Чытаў лекцыі, выступаў на юбілеі Міжнароднага клуба Абая, міжнароднага часопіса “Амант”, а таксама выдатнага казахскага пісьменніка Ралана Сейсенбаева. Узнагароджаны ганаровым медалём Міжнароднага клуба Абая (2016).

У 2017 годзе ўзнагароджаны медалём Аляксандра Даўжэнкі. А таксама сярэбраным медалём аль-Фарабі (Казахстан). У гэтым жа годзе стаў пераможцам Міжнароднага літаратурнага конкурсу у Бельгіі і Нацыянальнага літаратурнага конкурсу ў Украіне; лаўрэатам міжнародных узнагарод: выдавецтва “Арка” (“Кніга года”, Сербія), “Свет Пагранічча” (Украіна), “Залатая Фартуна” (Украіна), Франчэска Петраркі (Італія), Гамера (Грэцыя), Івана Багранана (Украіна), Лесі Украінкі (Украіна), Генрыха Бёлля (Германія), “Брыльянтавы Дзюк у Рыме” (Італія), імя Аляксея Жданава (Беларусь), дэ Рышалё (“Брыльянтавы Дзюк”).

Творы Сяргея Дзюбы перакладзены на 65 моў свету і надрукаваны ў 37-мі краінах. Іх прачыталі больш за чатыры мільёны чалавек ва ўсім свеце.

ЗМЕСТ

Тацяна Дзюба. Белыя анёлы

Саламея ўкраінскай лірыкі (Анатоль Аўруцін)	5
***«Пульхны снег — лагодны сын завеі...»	9
Акамадацыя да часу	10
***«А батарэй тых часты плот...»	11
Балада аб пералесніку	12
***«Жыццё прыцісне не адзінотаю...»	13
Трыпціх	14
***«Зямля пад коркай...»	15
Саламея	16
***«Футра серабрыстае...»	17
***«Паспяшае зіма...»	18
***«Гэта — сон. Сонца...»	19
***«Гэты тралейбус — каўчэг, а таму...»	21
***«кляпае старая касу...»	23
***«Целы чапляліся...»	24
***«Нетры чаканняў, дажджы чуцця...»	25
***«Не рукі — фініфіці выгібы...»	26
***«Да сяброў ты сягоння прыбілася...»	27
Асацыяцыі	28
***«Навек застанешся на драхлых прычалах...»	29
***«Упадак, мой дружа, праблема...»	30
***«Папросту спазнаўшыся з ім...»	32
***«Сячэ вецер лісце на табаку...»	33
***«Вось кропелькі расы сягоння ўдзень...»	34
***«Віно, бакал і тост не прагучаў...»	35
***«Свет — наматыны провад...»	36

Прывідныя белыя пілігрымы	37
Паштовы вагон	38
Каля кляштара босых кармелітаў	39
***«Дзень адступіў вакзальным гоманам...»	40
***«І будзе ціша колеру надзеі...»	40
***«Рэжысёр прыб'е да сцяны...»	41
***«харалы восені...»	43
***«На іплікатар сасновага лесу...»	43
Дзень памінання восені	44
***«Дзед абпальвае збаны...»	46
***«Гэта сустрэча — выпадковасць...»	47
Мора (трыпціх)	48
***«Ты падобны быў так на яго...»	49
***«Пара паэзіі мінае...»	50
***«Цёмны бор»	51
***«Час наш сочыцца соллю...»	52
***«Бабіна лета...»	52
***«Час пяхчотлівы, быццам сабака...»	53
No man nescio	54
Сезон рыбалоўства і палявання	55
***«Гісторыя — галава прафесара Доўэля...»	55
***«Там Радзіма, дзе хораша нам...»	55
***«Думкі даводзіцца раскатурхваць...»	55
***«Царэўны заўжды даставаліся дурненькім...»	56
***«Шанцуе шчаслівым...»	56
***«Вось каля школы хлапчукі...»	56
***«Каштан ўпаў...»	56
***«Неяк прыслалі табе бязважкі канверт...»	57
***«Такой жа восені тут не было адвеку...»	58
***«Званю па тэлефонах...»	58
Тацияна Дзюба (біяграфічная даведка)	59

Сяргей Дзюба. Зіма такая маленькая бы японка

Прасвятленні Сяргея Дзюбы (Анатоль Аўруцін) 65

З цыкла “Станцыя Чарнігаў”

Балада непрафесіянала	69
Балада пра ведзьму ў экстазе	72
***«Як восень — вочы, і на скронях снег...»	74
Васілю Слапчуку	75
***«Душа — як скрыпка...»	76
***«Усіх жанчын лёт да свабоды...»	77
***«У ліпені гадоў — прадбачлівыя усе мы...»	78
Чаканне	79
***«Усіх убачыў ён...»	80
***«А вочы чалавечыя адкрыюць дрэвы...»	80
***«Ды гэта — проста дождж...»	81
***«Калі ў доме няма што чытаць...»	82
***«Зіма такая маленькая бы японка...»	84
***«Мы пазнаёміліся...»	85
***«Мама з татам паляцелі на танцы...»	86
***«Недатыкальнае неба...»	87
***«Ты не пытайся: ці кахаю?...»	88
***«Мяне пафарбавалі...»	89
***«Сыходзіць дзень...»	91
***«Калі-небудзь я напішу...»	92

З цыкла “Святыя мае ногі, так пякельна гудуць...”

***«Сонца пахне...»	93
***«Вісяць ластаўкі...»	94
***«Сярод мора і рыб...»	95
***«Увайдзі ў мяне...»	95

***«З’явіцца першым снегам...»	96
***«Вылавіў у мору...»	96
***«У адной краіне забаранілі снег...»	97
***«Паўстануць перад нашымі душамі...»	97
***«Тонкімі пальцамі...»	98
***«Аднойчы прысніўся мне...»	99

З цыкла “Туды, дзе слёзы Фазтона...”

Пацалункі (трыпціх)	100
Жонцы	103
***«Аднойчы двойчы...»	104
Балада пра кветку	106
***«Я люблю дзень...»	107
***«Горад, які трызніў небам...»	108
***«Неба прыйшло да соснаў...»	109
***«На серабрыстай далоні вечнасці...»	109
***«На востраве...»	110
***«Жывіце доўга...»	111
***«Заплаканая прыгажуня...»	111
***«Людзі...»	111
***«У кутку гітары...»	112
***«Маленькаму снегавічку...»	112
***«Твае сны...»	112
***«Свет сапраўды круглы...»	113
***«Эйфелева вежа Тваёй гордасці...»	113
***«Галасы былых летуценняў...»	113
***«Блюзам шчаслівых катой...»	114
***«Апранаю кашулю...»	114
***«Душа — белая...»	114
***«Цябе ўжо няма...»	115
Сон	116
***«Дзіўна мне...»	116

***«Цяжка мне...»	116
***«Мне хораша...»	116

З цыкла “І боль фантомны ад кахання...”

***«Ён не быў Рэмбрантам...»	117
***«Калі адзінота...»	120
***«Учора я знік...»	126
***«Сягоння сонца зноўку не ўзышло...»	128
***«Ты адпускаеш...»	129
***«Жанчына была малочнай ракой...»	130
***«Калі я нарадзіўся ў маім горадзе...»	132
***«Прышла надзея ў рай вярнуцца нам...»	133
***«Люблю лайдачыць і лавіць варон...»	134
***«Ты даўно не наведваеш горад сваіх буквін...»	135
***«Збылося. Ізноў...»	136
***«Я перажыў сябе: пакутліва адпіў...»	137
***«Сябрук Адам ідзе ў універсам...»	138
Сяргей Дзюба (біяграфічная даведка)	139

Змест	143
-------	-----

Літаратурна-мастацкае выданне

Горад Зіма
Зборнік вершаў

Пераклад з украінскай

Укладальнік **Пазнякоў Міхась Паўлавіч**

Адказы за выпуск *Алена Пацей*
Камп'ютарная вёрстка *Вольга Раднаева*

Падпісана да друку 09.01.2018. Фармат 60×84^{1/16}.
Папера афсетная. Друк лічбавы. Ум. друк. арк. 8,60.
Ул.-выд. арк. 4,48. Наклад 1000 экз. Заказ 13167.

16+

Выдавец і паліграфічнае выкананне:
прыватнае вытворча-гандлёвае ўнітарнае
прадпрыемства «Колорград».
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца,
вытворцы, распаўсюджвальніка
друкаваных выданняў №1/471 ад 23.12.2015.

Зав. Веласіпедны, 5-904, 220033, г. Мінск
www.сегмент.бел